

II

POLITIKA ZA

INDIVIDUALNU I KOLEKTIVNU VOJNU OBUKU

SADRŽAJ

Poglavlje 1: Politika obuke 23

- 1.1. Svrha
- 1.2. Ciljevi i zadaci
- 1.3. Upravljanje obukom
- 1.4. Standardizacija obuke
- 1.5. Evidentiranje i ocjenjivanje obuke
- 1.6. Napredovanje obuke po nivoima
- 1.7. Strategija obuke

Poglavlje 2: Individualna obuka 27

- 2.1. Koncept
- 2.2. Organizacija
- 2.3. Planiranje
- 2.4. Izršenje
- 2.5. Ciljevi individualne obuke
- 2.6. Institucionalna obuka
 - 2.6.1. Osnovna obuka: Regruti
 - 2.6.2. Program tranzicije civila u vojnike
 - 2.6.3. Osnovni kurs za podoficire
 - 2.6.4. Napredni kurs za podoficire
 - 2.6.5. Osnovni kurs za oficire
 - 2.6.6. Napredni kurs za oficire
 - 2.6.7. Komandno-štabni kurs
 - 2.6.8. Kurs za operacije podrške miru

Poglavlje 3: Kolektivna obuka 40

- 3.1. Pregled kolektivne obuke
- 3.2. Filozofija obuke
- 3.3. Strategije kolektivne obuke
- 3.4. Izrada Liste osnovnih zadataka misije (LOZM)
- 3.5. Integracija obuke za vojnike, starješine i kolektivne obuke
- 3.6. Zajednička vojna obuka

Poglavlje 4: Programi obuke 51

- 4.1. Uvod
- 4.2. Programi obuke
- 4.3. Programi vježbi za obuku
- 4.4. Vježbe za obuku
 - Seminari i predavanja
 - Vježba na kartama (MAPEX)
 - Vježba komandnog mjesta (CPX)
 - Simulacijska vježba taktičkog angažovanja (TESEX)
 - Terenska vježba za obuku (FTX)
 - Vježba bojevog gađanja (LFX)
- 4.5. Vježba

Poglavlje 5. Obuka rezervne komponente 62

Poglavlje 6. Skraćenice 63

POGLAVLJE 1: POLITIKA OBUKE

1.1. Svrha

Svrha ove politike je da uspostavi pravila i procedure za upravljanje i izvođenje obuke za Oružane snage (OS) BiH kako bi se postigli kompatibilni operativni standardi u izvršenju vojnih misija i operacija BiH. Ovu politiku trebaju koristiti vojni komandanti i starješine u BiH za pokretanje procesa progresivne obuke. Namjera je da se primjenom sistema obuke integrišu različite vojne operacije i standardi OS u zajednički skup zadataka i standarda.

1.2. Ciljevi i zadaci

Da bi se ispunili operativni zahtjevi i misija vojske, ona mora osigurati realističnu, na misiji zasnovanu obuku pojedinaca, jedinica i straješina. OS BiH moraju biti obučene da budu uspješne u širokom spektru vojnih operacija. One moraju biti osposobljena vojna sila koja će BiH pružiti više opcija u različitim vrstama vanrednih situacija.

Glavni cilj obuke vojske i njenog sistema institucionalne obuke je da razvije i održava organizacijsku djelotvornost i spremnost. Težište obuke treba podržati pomoću jednog ili više ciljeva koji se odnose na postizanje određenih standarda individualnog ili kolektivnog učinka u ispunjavanju određenog zadatka. Ciljeve bi trebalo izraziti pomoću onoga šta će pojedinac, posada ili jedinica biti sposobni pokazati na kraju obuke i dovoljno detaljno izloženi da mogu postati prepoznatljive norme i standardi za pravilno odmjeravanje i procjenjivanje obuke. Uz to, ciljevi moraju biti realistični i ostvarivi kako bi obuka imala vrijednost. Zadaci obuke OS BiH su:

- izgraditi i održavati motivisane, disciplinirane i fizički jake snage,
- izgraditi i održavati one individualne i kolektivne vještine potrebne za uspješno izvršavanje misija jedinice,
- obezbijediti osnovu institucionalne obuke koja profesionalne oficire, podoficire i odabrane civile priprema za postepeno napredovanje ka pozicijama sa većom odgovornošću,
- očuvati resurse za obuku i povećati upotrebu sredstava za obuku i simulaciju,
- umanjiti faktore koji ometaju obuku, posebno na nivou bataljona i četa.

Rezultat vojne obuke treba biti vrhunski osposobljeno, samopouzđano i motivisano ljudstvo spremno izvršiti svaki zadatak. Uspješno komandno okruženje rezultirat će dobro obučanim i spremnim snagama.

1.3. Upravljanje obukom

Upravljanje obukom predstavlja osnovu sistema OS BiH, a sastoji se od planiranja, izvršenja, standardizacije, ocjenjivanja i povratnih informacija. Ovaj sistem obuhvata:

analizu misije, planiranje, alokaciju resursa i upravljanje resursima, izvođenje obuke, standarde obuke i ocjenjivanje.

Ocjenjivanjem i procjenjivanjem se utvrđuju sposobnosti pojedinaca i jedinica, kao i njihove slabosti i jake strane, radi razvijanja što kvalitetnijih programa obuke.

Na osnovu strukture i iskazanih potreba za različite rodove i različite jedinice, prave se programi individualne obuke i specifične potrebe obuke za institucionalne kurseve.

Nadležne komande moraju planirati i izvoditi obuku za samorazvoj kadra i potencirati institucionalnu obuku.

Jedinice se moraju obučavati u skladu sa očekivanjima kako će se boriti, jer realistična i naporna obuka može spasiti veliki broj života.

Svi uslovi obuke moraju odgovarati stvarnim borbenim uslovima i moraju se uvijek naglašavati.

Obuka mora biti standardizovana kao i programi obuke.

Svi komandanti moraju kontinuirano pratiti i ocjenjivati pojedince i jedinice. Ocjenjivanje starješina jedinice je primarni način ocjenjivanja individualne obuke, a program obuke i ocjenjivanja je primarno sredstvo za ocjenjivanje obuke jedinice.

Podrška obuci je bitna komponenta sistema obuke i mora dobiti svoje mjesto i ulogu u razmatranju obuke. Osnovne funkcije podrške obuci su: sistem za upravljanje municijom, pomagala i uređaji za obuku i sistem razvoja literature za obuku.

1.4. Standardizacija obuke

Osnovu za standardizaciju obuke obezbjeđuju aktivnosti izvođenja obuke uz upotrebu odobrenih planova i priručnika za obuku. Svi zadaci se moraju izvršiti u skladu sa usvojenim standardima, ali je pružena maksimalna sloboda instruktorima u preuzimanju inicijative prilikom stvaranja uslova za izvođenje obuke.

Izuzetno je dozvoljeno odstupanje od standardiziranih aktivnosti, s tim da se one moraju obavezno identificirati tokom obuke, zatim na licu mjesta riješiti i odmah prijaviti nadležnom organu.

Primjeri odstupanja koji zahtijevaju takvu reakciju su sledeći:

- procedure koje se izvode različito u sličnim jedinicama iako postoje standardi za njih,
- procedure koje se u jedinicama izvode različito od onoga što se predaje u centrima za obuku,
- procedure u rukovanju i održavanju opreme, a koje se razlikuju unatoč sličnosti u opremi,
- procedure koje se razlikuju od uspostavljenih smjernica, a koje bi trebale biti standardizirane,
- nedostatak procedura ili njihova neadekvatnost.

Bilo koja odstupanja u obuci koja se ne mogu odmah ispraviti moraju se što prije prijaviti nadležnoj komandi obuke.

1.5. Evidentiranje i ocjenjivanje obuke

Evidentiranje vojničke, podoficirske, oficirske i kolektivne obuke. Evidencija koju jedinice moraju voditi za vojnike i starješine jesu rezultati kvalifikacija s ličnim naoružanjem i rezultati fizičko-kondicionih provjera. Druga evidencija koja se održava o vojnicima i starješinama služi komandi u razradi programa obuke jedinice. Za evidentiranje kolektivne obuke nije potrebno voditi nikakvu posebnu evidenciju. Svaka komanda vodi odgovarajuću evidenciju o obuci da bi poslužila u izradi plana obuke jedinice.

Starješine vode starješinsku bilježnicu u koju upisuju lične informacije, administrativne informacije i osposobljenost vojnika u izvršavanju specijalističkih, zajedničkih i kolektivnih zadataka koji podržavaju METL jedinice.

Ocjenjivanje rada je neodvojiv segment obuke. Sva obuka mora biti ocijenjena, barem provođenjem neformalnog, internog ocjenjivanja. Zadatak, uslovi i standardi navedeni u cilju obuke obezbjeđuju mjere za izvršenje cilja na osnovu ocjenjivanja. Komande koriste povratne informacije dobivene ocjenjivanjem kao podatke za procjenu osposobljenosti jedinica u METL-u.

1.6. Napredovanje obuke po nivoima

Obuka se treba izvoditi po nivoima od osnovne prema obuci jedinica i od prostog prema složenom.

Početna obuka za svakog pojedinca je osnovna obuka koja se izvodi u centrima i predstavlja prvu kapiju u karijeri.

Ona mora da pruži osnovna znanja i vještine u skladu sa odabranim predmetima i temama i treba da posluži kao temelj vojne obuke.

Napredna obuka slijedi nakon uspješno završene osnovne obuke i određena je ciljem koji se treba postići, a može biti usmjerena prema obuci vojnika, podoficira i oficira.

Napredna obuka vojnika je usmjerena prema obuci vojnika radi sticanja: osnovnog VES-a, specijalističkih znanja i znanja za početne dužnosti vođa. Napredna obuka podoficira i oficira podrazumijeva profesionalni razvoj i osposobljavanje za pojedine dužnosti i specijalnosti.

Timska i kolektivna obuka eksploatiše znanja stečena u individualnoj obuci ugrađujući elemente kolektiva stvarajući novi kvalitet.

Najviši nivo obuke je obuka jedinica koja je obilježena obukom komandi, bojnim gađanjima, raznim vježbama i rotacijama kombinovanih bataljona u centrima za borbenu obuku.

Ocjene svih nivoa obuke daju procjenu obučenosti određene jedinice koja je bitna pretpostavka i pokazatelj za planiranje buduće obuke jedinice.

1.7. Strategija obuke

Vojni programi obuke i obrazovanja odgajaju pojedince, jedinice i organizacije sa profesionalnom vojnom kompetencijom. Obuka je vrhunski prioritet za sve komandante u mirnodopskom periodu. Naglasak mora biti na standardizaciji, jedinstvu jedinice i smanjivanju nezadovoljstva personala u svim dijelovima oružanih snaga. Vojska razvija:

- a) Kvalitetne jedinice i organizacije putem izrade i izvođenja obuke skrojene prema potrebama vojske u cilju:
 - Zaštite suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH u skladu sa međunarodnim pravom i Ustavom BiH.
 - Doprinosa međunarodnim operacijama podrške miru.
 - Pružanja vojne pomoći civilnim vlastima u slučaju vanrednih situacija, kao što su prirodne katastrofe i nepogode, i/ili u slučaju pružanja podrške društvu, kao što su deminiranje ili razvoj infrastrukture.
- b) Programe individualne obuke i obrazovanja za vojnike: Ovi programi omogućavaju postepenu obuku koja osigurava da su pojedinci kvalificirani za postavljanje na određene dužnosti.
- c) Osnovu za obuku koja će od civila koji stupaju u vojsku proizvesti visoko motivisane, disciplinirane, fizički spremne vojnike koji su ovladali osnovnim vojničkim vještinama preživljavanja.
- d) Institucionalnu osnovu za obuku koja priprema profesionalne oficire i podoficire za pozicije s višim stepenom odgovornosti.

POGLAVLJE 2: INDIVIDUALNA OBUKA

2.1. Koncept

Obuka se sastoji od obuke ljudstva (starješina i vojnika), institucionalne obuke i obuke jedinica. Individualna obuka mora biti sastavni dio programa obuke svake jedinice. Komandanti moraju neprekidno objedinjavati individualnu obuku sa kolektivnom obukom kako bi na najbolji način iskoristili raspoloživo vrijeme i resurse, izgradili mlađe starješine i osigurali da svaki vojnik zna svoje zadatke potrebne za poziciju koju zauzima. Težište mora biti na pripremi profesionalaca i regruta OS za suočavanje sa velikim brojem situacija, među kojima su tri misije navedene u Odbrambenoj politici BiH (novi scenario operacija Partnerstva za mir). Zato će svrha individualne obuke i obrazovanja imati težište na sljedećim ciljevima:

- uspostavi sistema obuke regruta u BiH,
- uspostavi sistema obrazovanja koji će uključivati kvalitete komandnog kadra, vrijednosti i etiku za profesionalne oficire, podoficire i regrute,
- poboljšanju vještina korištenja savremenih informacijskih tehnologija,
- pripremi štabnih oficira za uključivanje u rad multinacionalnih štabova i komandi za mirovne operacije, operacija potrage i spasavanja i humanitarnih operacija,
- u oba entiteta, na nivou Ministarstva odbrane Republike Srpske i Generalštaba Vojske Republike Srpske i Federalnog ministarstva odbrane i Vojske Federacije BiH, uspostaviti stalno tijelo zaduženo za obuku radi poboljšanja standarda obuke vojnika u skladu sa smjernicama odobrenim od strane Sekretarijata SKVP-a,
- unapređenju saradnje sa vojnim i civilnim organizacijama u izradi, izvršenju i poboljšavanju organizacije komande i kontrole,
- uvođenju političko-vojne saradnje i tehnika upravljanja krizama koje se mogu primijeniti u simulacijama vanrednih situacija,
- podučavanju vojnika upotrebi kombinovanih i kompatibilnih operativnih procedura, uključujući taktiku, logistiku i komunikacije.
- izradi standardnih operativnih procedura i priručnika za obuku,
- povećanju međusobnog razumijevanja, interoperabilnosti i saradnje među zemljama članicama NATO-a i zemljama članicama Partnerstva za mir.

Individualnom obukom, koja uključuje i obuku za razvoj starješina, vojnici dobijaju znanje i vještine potrebne za unapređenje individualne i organizacijske izvedbe, te pomaže u postizanju ciljeva misije i izvedbe vojske. Individualna obuka priprema vojnike i starješine za bolje izvršenje sadašnjih i budućih operativnih dužnosti.

2.2. Organizacija

Sljedeći tipovi institucija trebaju služiti kao podrška individualnoj obuci:

- a) Centri za osnovnu obuku vojnika
- b) Centri za naprednu obuku vojnika, podoficira i oficira u kojem će se izvoditi taktičko/tehnička obuka:
 - pješadija i oklopne jedinice,
 - inženjerija i ABHO,
 - veza i komunikacije,
 - logistika i održavanje,
 - vojna policija,
 - artiljerija i protivzračna odbrana,
 - avijacija.
- c) Koledž/akademija ili druga odgovarajuća institucija za podoficire i oficire prema odluci entitetskih ministarstava odbrane i OS BiH.
- d) Školovanje oficira i podoficira kroz program međunarodne razmjene za talentovane oficire.

2.3. Planiranje

Planiranje individualne obuke i obrazovanja je integralni dio razvoja disciplinirane i efikasne vojske. Pravilno planiranje će pružiti svim vojnicima osnovu zajedničkih vještina bez obzira na vojsku u kojoj služe. Ovo je polazište za izradu posebnih zadataka koji se koriste u izradi zajedničkih planova.

Komandanti bi trebali proširiti programe institucionalne obuke internim komandnim seminarima/kursevima/vježbama koji prvenstveno imaju za cilj da obuče novopostavljene/prekomandovane oficire i podoficire u jedinici u planiranju, izvođenju i ocjenjivanju vrsta/aktivnosti obuke. Ova vrsta interne obuke bi se trebala planirati po principu stalnog ponavljanja.

2.4. Izvršenje

Slijede glavni elementi u rukovođenju i primjeni dobro planirane obuke:

- a) Sekretarijat SKVP će odobriti opće smjernice.
- b) Generalštab VRS i Zajednička komanda VF BiH će skicirati opće planove i način ostvarivanja preciznih ciljeva.

Opći planovi će obuhvatati kurseve i raspored sveukupnog nastavnog plana i programa, a također će verificirati kvalitet vojne obuke.

Sljedeći zahtjevi će optimizirati usmjerenu obuku:

- Uspostaviti plan individualne obuke i obrazovanja radi ostvarivanja ciljeva koje je postavio Sekretarijat SKVP. Težište planova obuke će biti na:
 - o obuci štabnih oficira i podoficira za rad u kombinovanom i združenom okruženju,
 - o jeziku: osnovna i specijalizovana obuka u upotrebi terminologije NATO-a i UN-a na operativnom i taktičkom nivou,
 - o razumijevanju doktrina i standarda NATO-a/PfP-a i UN-a.
 - o poznavanju i praktičnoj primjeni štabnih procedura NATO-a/PfP-a za različite tipove obuke kao što su Centri za simulacijsku obuku i Centri za borbenu obuku.
- Uspostavi adekvatnog sistema inspekcija,
- Uspostavi sistema stečenog iskustva i naknadnih analiza

2.5. Krajnji rezultati

Krajnji rezultat individualne obuke će se ostvariti:

- kad se doktrina obuke bude primjenjivala u OS BiH;
- kad se u OS BiH budu primjenjivali standardi obrazovanja na način sličan standardima evropskih vojski i, uz to, kad OS BiH budu spremne učestvovati u evropskim i evroatlantskim integracijskim procesima;
- kad se uspostavi sistem koledža/akademija i institucija za obuku OS BiH.

2.6. Institucionalna obuka

Institucionalna obuka je obuka koja se izvodi u centrima za obuku regruta, centrima za profesionalni razvoj, vojnim školama i/ili koledžima OS BiH i inostranstvu. Kroz ove institucije obuku prolaze komandanti, štabovi, starješine, rukovaoci oružja ili opreme.

2.6.1. Osnovna obuka: regruti

a) Svrha

Ovaj dio individualne obuke propisuje smjernice, pravila, procedure i odgovornosti za obuku i doktrinu i koristi se za rukovođenje i provođenje početne obuke regruta (IET), osnovne borbene obuke (BCT), napredne individualne obuke (AIT) i ostalih uobičajenih oblika obuke prije dodjeljivanja početne vojno evidencijske specijalnosti (VES) (npr. učenje stranog jezika).

b) Općenito

Cilj početne obuke regruta je transformacija civila u tehnički i taktički osposobljene vojnike koji shvataju važnost timskog rada i spremni su zauzeti svoje mjesto u redovima vojske.

Transformacija civila u vojnike provodi se kroz program koji se sastoji od 5 faza koji počinje dolaskom vojnika na osnovnu obuku, a završava se dodjeljivanjem VES-a po završetku napredne individualne obuke (AIT).

Program transformacije civila u vojnike je cjelovit proces koji vojnika koji pohađa početnu obuku potpuno uključuje u pozitivno okruženje koje uspostavljaju i održavaju aktivne i angažovane starješine. Takve starješine uspostavljaju visoke standarde, predstavljaju pozitivan uzor i koriste svaku mogućnost tokom obuke da poboljšaju osnovne vještine vojnika.

Starješine moraju od vojnika koji pohađaju osnovnu obuku zahtijevati da dostignu vojne standarde tokom visoko kvalitetne, stroge obuke. Oni također moraju zahtijevati da svaki vojnik koji pohađa osnovnu obuku bude tretiran sa dostojanstvom i poštovanjem na koje svaki vojnik ima pravo.

c) Ciljevi

- Osigurati da svaki vojnik koji pohađa početnu obuku stekne vještine, znanja i osobine kojima odmah može doprinijeti misiji svoje jedinice i pomoću kojih može preživjeti u stresnom taktičkom okruženju.
- Osigurati da svaki vojnik koji pohađa početnu obuku shvata važnost timskog rada i razvije sposobnost da radi efikasno kao dio tima u stresnim uslovima.
- Promovisati i usaditi u vojnike koji pohađaju početnu obuku najviši nivo individualne odgovornosti, samodiscipline i samopoštovanja. Ovo uključuje i iskazivanje poštovanja prema drugima.
- Od svakog vojnika koji pohađa početnu obuku zahtjeva se da ispuni kvalifikacijske zahtjeve.

Ovi zahtjevi uključuju, ali nisu ograničeni, na:

- Osnovna borbena obuka i faze I – III:
 - o zadovoljiti na provjeri fizičke spremnosti,
 - o osposobiti se za rukovanje zaduženim naoružanjem,
 - o položiti provjere na kraju svake od faza (faze I – III),
 - o završiti obuku za borbu prsa u prsa,
 - o završiti obuku za atomsko-biološko-hemijsku zaštitu (ABH),
 - o završiti sve obične i taktičke marševe,
 - o završiti svu taktičko-terensku obuku i terenske vježbe.
- Napredna individualna obuka i faze IV-V
 - o zadovoljiti na provjeri fizičke spremnosti,
 - o položiti provjere na kraju svake od faza,
 - o završiti sve obične i taktičke marševe,
 - o završiti svu taktičko-terensku obuku i terenske vježbe.

d) Nadležnosti

Generalštab VRS i Zajednička komanda VF BiH će:

- uspostaviti pravila izrade programa i provođenja početne obuke,
- rukovoditi programom početne obuke,
- ocjenjivati program početne obuke,
- prema potrebi, organizovati konferencije, posjete i inspekcije u sklopu svojih nadležnosti rukovođenja i ocjenjivanja početne obuke,
- ocjenjivati kompatibilnost sa doktrinom obuke.

2.6.2. Program tranzicije civila u vojnika

Postepena obuka

Početna obuka provodi se kroz program tranzicije civila u vojnika od pet faza. Faze i sa njima povezani zadaci daju prelazne ciljeve, koji daju opći smjer i služe kao orijentiri tokom početne obuke.

Prve tri faze početne obuke povezane su sa osnovnom borbenom obukom i osnovnom borbenom obukom u okviru individualne obuke. Posljednje dvije faze povezane su sa dijelovima obuke koji se odnose na naprednu individualnu obuku i vojnospecijalističku obuku.

Tabela 1

Faze početne obuke (IET) i zadaci obuke

FAZA	I	II	III	IV	V	V+
	Osnovna borbeno obuka			Napredna individualna obuka		
SEDMICE	1. do 3.	4. do 6.	7. do 9.	POSEBNA SPECIJAL. OBUKA	POSEBNA SPECIJAL. OBUKA	DO KRAJA
OZNAKA BOJOM	CRVENO	ŽUTO	PLAVO	ZELENO	ZLATNO	ZLATNO
Zadaci						
STROJEVA OBUKA I RADNJE	X					
TEST FIZIČKE SPREMNOSTI	X			X		
OSPOSOBLJAVANJE ZA DODIJELJENO ORUŽJE	X					
OSPOSOBLJAVANJE ZA BORBU PRSA U PRSA	X					
ODRŽAVANJE INDIVIDUALNOG NAORUŽANJA	X					
* PRUŽANJE PRVE POMOĆI NA BOJIŠTU		X				

PROCJENA POVRIJEĐENOGA		X				
KORIŠTENJE STRAŽARSKOG POZIVA I LOZINKE		X				
KORIŠTENJE RADIJA		X				
SLANJE RADIO PORUKA		X				
PROVOĐENJE ORIJENTACIJE NA TERENU		X				
PROVOĐENJE ABH OBUKE		X				
KRETANJE POD VATROM			X			
MASKIRANJE SEBE I OPREME			X			
REAGOVANJE NA INDIREKTNU VATRU			X			
BIRANJE BORBENIH POZICIJA			X			
PRAVLJENJE INDIVIDUALNE BORBENE POZICIJE			X			
KRETANJE U SKLOPU STRELJAČKOG TIMA			X			
PROVJERA NA ZAVRŠETKU OVE FAZE				X		
OBUKA U ETICI				X		
UČENJE STRANOG JEZIKA				X	X	X
OBUKA ZA VOZAČE				X		
NATO/UN/EU OBUKA					X	
PROVJERA NA ZAVRŠETKU OVE FAZE					X	
OBUKA U ETICI						X
OBUKA U POMOĆI PRI SANIRANJU POSLJEDICA KATASTROFA						X
OBUKA U HUMANITARNOJ POMOĆI						X
PROVJERA NA ZAVRŠETKU OVE FAZE						X
* Primjer zadatka u tabeli 2						

- (a) Faza I označena je kao "crvena faza".
- (b) Faza II označena je kao "žuta faza".
- (c) Faza III označena je kao "plava faza"

(d) Faza IV i V programa tranzicije civila u vojnika odvijaju se na naprednoj individualnoj obuci, a karakteriziraju ih smanjivanje kontrole i veće naglašavanje lične odgovornosti.

(e) Faza IV počinje kada se prođe provjera na kraju faze III i nastavlja se do kraja faze IV.

(f) Faza V počinje kada se prođe provjera na kraju faze IV i nastavlja se do završetka početne obuke.

(g) Faza V+ počinje na kraju faze V i nastavlja se do završetka.

Primjer koji slijedi opisuje individualne zadatke obuke, uslove i kriterije za jedan od posebnih zadataka obuke (primjer zadatka nađen je u tabeli 1).

Tabela 2

Primjer cilja obuke za individualni zadatak obuke

Zadatak	Šta se obavlja	Uslovi	Kriteriji	Veze
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)
08	Pružanje prve pomoći na bojištu	08.1 Zadati: <ul style="list-style-type: none"> a. Prikaz simuliranih povreda: <ul style="list-style-type: none"> (1) Otvorene povrede tkiva i rane od metka/gelera (2) Polomljeni udovi (3) Simptomi šoka i bola (4) Rane na glavi, grudima i stomaku (5) Nesvijest b. Lutka za umjetno disanje c. Oprema za prvu pomoć na terenu i simulirano davanje injekcija morfija d. Komadi drveta pogodni za udlage 08.2 Okruženje koje simulira buku na bojištu	08.1 U zavisnosti od vrste simulacije povreda, polaznik je u stanju: <ul style="list-style-type: none"> a. Dati umjetno disanje b. Tretirati šok c. Tretirati povrede d. Dati morfij e. Umiriti povrijeđenoga f. Organizovati evakuaciju 	Pružanje prve pomoći na bojištu

Uspješan program tranzicije civila u vojnika rezultat je cjelokupne uključenosti vojnika na početnoj obuci u pozitivno okruženje koje su zasnovale i održavaju ga aktivne, angažovane starješine. Starješine obučavaju, usmjeravaju (kao mentori) i pomažu svoje vojnike da dosegnu kriterije tako što im daju savjete o izvođenju zadataka i postavljaju ciljeve u fazama.

2.6.3. Osnovni kurs za podoficire (BNCOC)

a) Svrha

Kurs je namijenjen nižim starješinama na nivou posade, odjeljenja i voda. Postoji sedam dijelova nastave: rukovođenje, obuka, komunikacije, održanje, obuka u fizičkoj spremnosti, obuka na oružju i taktika odjeljenja.

b) Općenito

Obuka na osnovnom kursu za podoficire je zahtjevno, proživljeno, intenzivno okruženje za starješine koje učvršćuje osposobljenost u rukovođenju i profesionalnu osposobljenost kao dio obuke polaznika i svakodnevne prakse. Kadar osnovnog kursa za podoficire podučava i polaznicima demonstrira kriterije rukovođenja, obuke, tehničkog i taktičkog znanja i opći profesionalizam koji treba održavati podoficirski kadar. Sve što polaznik vidi dok pohađa osnovni kurs za podoficire dat će mu primjer kako se aktivnosti trebaju provoditi u vojsci. Podučavanje se odvija u vidu konferencija, predavanja, instruiranja malih grupa, terenskih prikaza, praktičnih vježbi i situacionog obučavanja. Polaznik će na početku naučiti da bude podoficir na nivou osposobljenosti osnovnog kursa za podoficire tako što će posmatrati uzore iz kadra i obavljati posao u skladu sa kriterijima pod mentorstvom kadra koji vodi kurs.

c) Sadržaj i ciljevi

- Rukovođenje – Daje se uvod u poslove podoficira, vojne inspekcije, uspješno komuniciranje i savjetovanje, kao i vještine strojeve obuke i osnovne vještine rukovođenja. Polaznici će pokazati sposobnost vođenja vojnika. Polaznici se stavljaju u različite situacije rukovođenja, tokom kojih mogu primijeniti znanje stečeno na nastavi u učionici i na praktičnim vježbama. Kriterij je da svaki polaznik može uspješno funkcionisati u dodijeljenoj ulozi starješine. Naglasak je stavljen na sposobnost, vrijednosti podoficira, odnos prema odgovornosti i vještini orijentacije na terenu.
- Obuka – Polaznici se uvode u program obuke usmjeren na borbu. Naglasak je na izvođenju kolektivnih i individualnih zadataka. Ocjenjuje se sposobnost polaznika da pravilno izvede aktivnost individualne obuke.
- Komunikacije – Polaznici se upoznaju sa komunikacijskom opremom na bojištu, sa naglaskom na taktičkoj radio-opremi i standardnim procedurama NATO-a u korišćenju radio-telefonije.
- Održavanje – Polaznici se obučavaju u sistemu održanja organizacije i važnosti nižih starješina.
- Obuka u fizičkoj spremnosti – Polaznici se upoznaju sa filozofijom i metodologijom obuke u fizičkoj spremnosti. Polaznici će biti odgovorni za provođenje svakodnevnog postrojavanja i aktivnosti obuke u fizičkoj spremnosti. Ocjenjuje se sposobnost svakog polaznika da planira, organizuje i provodi aktivnost obuke u fizičkoj spremnosti. Procjena omogućuje polazniku da prati rast svoje fizičke spremnosti.

- Obuka na oružju – Polaznicima se daje obuka u preciznom gađanju, osnovama upotrebe mitraljeza i osnovnim tehnikama obuke u bojevom gađanju pješadijskim naoružanjem.
- Taktika odjeljenja – Upoznaje se sa postupcima vođenja vojnika, borbenim naređenjima, osnovama odbrane, kao i tehnikama individualnog i kolektivnog pokreta. Procjenjuje se sposobnost polaznika u taktičkom kretanju odjeljenja i izvršenju borbene obuke.

2.6.4. Napredni kurs za podoficire (ANCOC)

a) Svrha

Kurs se usredsređuje na liderske sposobnosti narednika u vodu. Tokom čitavog kursa svaki polaznik se stavlja u različite situacije rukovođenja i procjenjuje njegova sposobnost da vodi druge. Najvažnije oblasti kojima se bavi jesu rukovođenje, obuka/upravljanje obukom, taktika i opći predmeti.

b) Općenito

Ovo je obuka koja je osmišljena da pruži obuku višim podoficirima u vještinama koje su im potrebne. Po uspješnom završetku ovog kursa ovi pojedinci će znati kako da pomognu starješini voda u vođenju voda, planiranju i provođenju obuke na nivou voda, planiranju i provođenju taktičkih operacija i biti sposobni da usmjeravaju svoje potčinjene u sticanju ovih vještina. Nastava se izvodi u obliku predavanja, instruiranja malih grupa, praktičnih vježbi i grupnog učešća.

c) Sadržaj i ciljevi

- Rukovođenje – Ovaj dio proširuje rukovodne sposobnosti starješina malih jedinica i njihovu ulogu u vojsci demokratske države. Naglasak se stavlja na usavršavanje podređenoga putem savjetovanja i mentorskog rada. Ovaj dio uči više podoficire kakav je odnos između oficira, podoficira i njihovih potčinjenih. Tokom ovog dijela nastave polaznici izvode različite praktične vježbe i vježbe vršenja različitih uloga kako bi potpuno razumjeli ove ideje.
- Obuka/upravljanje obukom – Uvodi polaznika u obuku koja je usmjerena na borbu. Polaznici uče kako da odrede kojim kolektivnim zadacima nivoa voda, vještinama vođenja i individualnim vještinama njegovi vojnici moraju vladati kako bi mogli podržati kolektivnu obuku. Ovaj dio nastave također podučava kako da se procijene vještine vojnika i kako da se naprave planovi obuke da bi se ispravile njihove slabe i iskoristile jake strane.
- Taktika malih jedinica – Ovaj dio ističe taktiku nivoa voda. Polaznici uče o odgovornosti starješine voda i narednika u vodu u pravljenju rukovodnog tima voda. Težište je na planiranju i izvođenju više taktičkih misija. Svaki polaznik dobija zadatke. Podoficiri uče da su oni primarni logističari u vodu i da njihovo pravilno planiranje i izvršenje u okviru namjere starješine voda povećava izgleda na uspjeh voda. Ovaj dio nastave doseže vrhunac na 96-satnoj vježbi terenske obuke na kojoj se primjenjuju tehnike koje su naučene tokom nastave.

- Opći predmeti – Svaki polaznik mora pokazati sposobnost čitanja karte i provesti kurs dnevnog i noćnog orijentiranja na terenu. Podoficiri uče kako da planiraju i provode aktivnosti obuke u fizičkoj spremnosti za vod. Svaki polaznik mora učestvovati u rigoroznom režimu fizičke spremnosti na kursu. Obuka usmjerena na izvođenje provodi se na operativnim i inspekcijskim procedurama za sredstva komunikacije i oružje. Polaznik također uči kako da svoje potčinjene podučava preciznom gađanju, i kako da upotrijebe, postave tablicu gađanja za mitraljez M60/M84 i kako da pucaju po podacima iz tablice gađanja.

2.6.5. Osnovni kurs za oficire (OBC)

a) Svrha

Ovaj kurs je kreiran da pruži novoproizvedenim oficirima priliku da nauče rukovodne, taktičko-tehničke zadatke i prateće vještine, kao i da steknu znanje neophodno za vođenje jedinica veličine voda. Postoji pet glavnih dijelova osnovnog kursa za oficire: rukovođenje, taktika, obuka/upravljanje obukom, opći predmeti i fizička spremnost.

b) Općenito

Ovo je kurs koji je osmišljen da pripremi niže i novoproizvedene oficire nivoa čete da postanu uspješne starješine voda. Po uspješnom završetku ovog kursa oficir će znati odgovornosti i dužnosti starješine voda i biti upoznat sa taktikom vatrene grupe, odjeljenja i voda. On će moći uskladiti operacije svog voda sa operacijama čete/tima, uključujući sadejstvo vatrene podrške sa manevrom voda. Nastava se izvodi u obliku predavanja, instruiranja malih grupa, praktičnih vježbi, grupnog učešća i kompjuterskih simulacija.

c) Sadržaj i ciljevi

- Rukovođenje – Dio koji se odnosi na rukovođenje podučava u rukovođenju malim jedinicama, ulogama oficira i podoficira i rukovođenju u vojsci demokratske države. Ovaj program osmišljen je da poveća i održava ukupnu profesionalnu osposobljenost. Usavršavanje oficira uključuje dodjeljivanje posebnih pozicija na dužnosti, usavršavanje i održavanje osnovnih i naprednih znanja. Uz ove elemente, povećan nivo stručnosti podstaknut će i povećanje nivoa odgovornosti potčinjenih starješina. Tokom kursa postoji nekoliko vježbi jačanja samopouzdanja, kao što su preuzimanje odgovornosti na pozicijama rukovođenja vojnicima i provođenje vojnih brifinga.
- Taktika – Taktički dio predstavlja osnovu u taktičkim operacijama manjih jedinica, vatrenoj podršci za manevar manjih jedinica, komandnim procedurama, upoznavanju sa oružjem i oruđem i rukovođenju logistikom.
- Obuka/upravljanje obukom – Ovaj dio priprema oficira da shvati svoju ulogu u rukovođenju obukom i uključuje pripremu, izvođenje i procjenu obuke.

- Opće teme – Općim temama obuhvaćene su instrukcije u orijentaciji na terenu, rukovođenju personalom, instruktorskim tehnikama i ostale vojne teme.
- Fizička spremnost – Program fizičke spremnosti priprema oficire da planiraju, organizuju i izvode program fizičke spremnosti jedinice. Program stavlja naglasak na kardio-respiratornu izdržljivost i mišićnu snagu gornjeg dijela tijela u cilju pripreme za izdržljivost karakterističnu za jedinice lake pješadije. Oficiri trebaju biti spremni da po dolasku ispune standarde fizičke spremnosti kursa. Dnevna fizička obuka uključivat će dijagnostiku i završnu procjenu.

2.6.6. Napredni kurs za oficire (OAC)

a) Svrha

Ovaj kurs je kreiran da pruži višim poručnicima i kapetanima priliku da nauče rukovodne, taktičko-tehničke zadatke i prateće vještine, kao i da steknu znanje neophodno za vođenje jedinica veličine čete i za obavljanje dužnosti u štabu bataljona. Napredni kurs za oficire ima pet glavnih dijelova: rukovođenje, fizička spremnost, taktika, obuka/upravljanje obukom i opće teme.

b) Općenito

Ovo je kurs usmjeren na poboljšanje borbenih sposobnosti starješina i operativnih sposobnosti oficira na nivou čete. Naglasak je stavljen na dužnosti i odgovornosti komandira četa kao i na razvoj njihovih timova potčinjenih oficira i podoficira. Oni uče kako da planiraju, raspodjeljuju sredstva, prave vremenske planove, dodjeljuju odgovornosti, nadgledaju, izvode i ocjenjuju neposredne, kratkoročne i dugoročne aktivnosti koje se odnose na potrebe obuke i misije čete.

c) Ciljevi

Od ovih oficira se očekuje da nauče kako da:

- Uspostave i održavaju discipliniranu organizaciju koja ima definisane, objavljene i sprovedene standarde.
- Rukovode, pomažu, savjetuju i nadgledaju potčinjene starješine za vrijeme pripremanja vodova, odjeljenja, timova i organizacija za njihove već definisane uloge u misiji čete.
- Planiraju, nadgledaju i ocjenjuju obuku i razvoj starješina unutar jedinice, kao i aktivnosti osoblja, administracije, nabavke, održavanja i sigurnosti.
- Funkcionišu kao štabni oficiri tako što analiziraju i rješavaju vojne probleme, komuniciraju i djeluju zajedno kao članovi štaba.

d) Preduslovi za kurs

- Oficiri s preporukom komandanta bataljona ili brigade
- Oficiri na nivou čete, najmanje sa činom natporučnika/poručnika
- Uspješan završetak osnovnog kursa za oficire
- Iskazani uspjeh na mjestu komandira voda

2.6.7. Komandno-štabni kurs (KŠK)

a) Svrha

Ovaj kurs stavlja težište na proces donošenja vojnih odluka, borbenu komandu, sinhronizaciju sistema operacija na bojištu i taktiku na nivou brigade i bataljona. Kurs se realizuje kroz kombinaciju konferencija/predavanja, instrukcija manjim grupama, terenskih demonstracija, vježbi i kompjuterskih simulacija. Od oficira će se zahtijevati da djeluje kao štapski oficir ili komandant tokom vježbe na nivou brigade. Tokom kursa naglasak se stavlja na sljedeća glavna područja: komandovanje i kontrola, taktičke operacije, upravljanje i opće teme.

b) Općenito

Ovo je kurs predviđen za obuku oficira srednjeg nivoa za uspješan rad na komandnim i štapskim pozicijama na nivou bataljona ili brigade. Nakon uspješnog završetka kursa oficir će poznavati odgovornosti i dužnosti komandanta i njegovog osoblja kao i taktiku na nivou brigade i bataljona. Oficir će biti upoznat sa zadacima koji su potrebni za sinhronizaciju sistema operacija na bojištu tako da bilo kao komandant ili štapski oficir može izvršiti misiju na bojištu koja mu je dodijeljena i biti sposoban da djeluje kao štapski oficir za koordinaciju.

c) Sadržaj i ciljevi

- Komandovanje i kontrola – Sadrži temelje vojnog rukovođenja, dužnosti i sposobnosti komandovanja s naglaskom na zadatke komandanta u procesu donošenja vojnih odluka, sredstva komandovanja i kontrole sa upravljanjem informacijama i terenskim naredbama i sinhronizaciju ukupnog borbeno-operativnog sistema (BOS). U ovom dijelu polaznik se upoznaje sa sistemom kompjuterske simulacije borbe JANUS/BBS i njegovom primjenom u programu obuke brigade/bataljona. Polaznici igraju uloge komandanata brigada i bataljona i štapskih oficira tokom vježbe na kartama (MAPEX) na nivou korpusa.
- Taktičke operacije – U njima se održava obuka koja se odnosi na temelje planiranja i izvođenja pokreta do kontakta, odbrane na brzu ruku, odbrane, protivnapada, i uzvraćanja vatre. Manevarska obuka u integraciji sa planiranjem vatrene podrške, koordinacije i izvršenja predstavlja najvažniji dio borbene moći. Ovi aspekti pružaju polaznicima mogućnost da steknu iskustvo u štapskim procedurama i odgovornostima tokom borbe.

- Upravljanje – Polaznik se upoznaje s brojnim upravljačkim funkcijama koje postoje u savremenoj vojsci. Upravljanje obukom stavlja naglasak na važnost obuke usmjerene na borbu i proces naknadne analize (AAR). Instrukcije iz upravljanja logistikom i personalom predstavlja, za komandanta manevra i vatrene podrške, pomoć u planiranju i izvršavanju održivih operacija.
- Opće teme – Ovaj dio stavlja naglasak na instruktorske tehnike koje uključuju vojne brifinge i prezentacije kao i na planiranje/izvršavanje fizičke pripreme predviđene za pomoć polaznicima s programima njihovih jedinica.

d) Preduslovi za kurs

- oficiri sa preporukom komandanta brigade i višeg nivoa;
- oficiri bataljona, brigade i viših nivoa, najmanje sa činom kapetana;
- uspješan završetak naprednog oficirskog kursa;
- iskazan uspjeh na formacijskom mjestu

2.6.8 Kurs za operacije podrške miru

a) Svrha

Ovaj kurs je kreiran da pripremi vojne starješine za obavljanje operacija za podršku miru radi pružanja podrške misijama UN i drugih međunarodnih organizacija kojima je BiH članica. Ovaj kurs daje metodologiju obuke potrebnu komandantima da izrade vlastiti program obuke jedinica prije i tokom raspoređivanja u operacije podrške miru.

b) Općenito

Ovaj je kurs predviđen za podučavanje vojnih starješina potrebnim vještinama, inventivnosti, fleksibilnosti i strpljenju neophodnima za uspješno izvršenje misije operacije podrške miru. Ovaj se kurs fokusira na rukovodne vještine, civilno-vojnu saradnju, multinacionalnu logistiku, pravila angažovanja, zaštitu ljudskih prava, humanitarnu pomoć i zaštitu snaga.

c) Cilj

Pripremiti vojne starješine i jedinice za moguće raspoređivanje u sklopu operacija podrške miru, i to:

- usmjeriti polaznike na sagledavanje razlika između borbenih i operacija podrške miru, humanitarnih operacija i vojne pomoći civilnim vlastima,
- pripremiti oficire OS u BiH za dužnosti mirovnih posmatrača u operacijama podrške miru,
- pripremiti pripadnike OS u BiH za rad u multinacionalnim jedinicama i komandama prilikom izvođenja mirovnih operacija,
- pružiti "specifičnu obuku za određenu misiju" za jedinice iz OS u BiH koje odlaze u određene misije a pri tome zahtijevaju obrazovanje za tu specifičnu mirovnu operaciju.

POGLAVLJE 3: KOLEKTIVNA OBUKA

3.1. Pregled kolektivne obuke

a) **Svrha** – Kolektivna obuka je obuka koja se izvodi u institucijama ili jedinicama radi pripreme uigranih timova i/ili jedinica radi ispunjavanja njihovih ključnih ratnih misija. Ovo poglavlje daje opis obuke i izlaže smjernice, procedure i odgovornosti za upravljanje i izradu efikasne kolektivne obuke. Uspješna organizacija obuke se odslikava u obučanim i uvježbanim vojnicima, starješinama i jedinicama koji obavljaju dodijeljene zadatke u skladu sa standardima. Programi obuke izgrađuju samopouzdanje, unapređuju timski rad i duh zajedništva, te povećavaju profesionalizam vojnika, starješina i jedinica.

b) Opće

- Primarna misija vojske je da organizira, obučava i oprema snage radi podržavanja zahtjeva određenih Odbrambenom politikom BiH. Organizacija i izvođenje uspješne kolektivne obuke u skladu sa Smjericama Sekretarijata SKVP je temelj sposobnosti jedinice da obavi svoju misiju.
- Komandanti moraju selektivno odrediti zadatke kojima se ispunjava ključna misija jedinice i vršiti obuku u tim zadacima. Lista osnovnih zadataka misije (LOZM) služi kao centralna tačka na osnovu koje komandanti planiraju, izvode i ocjenjuju obuku. Ovo je od izuzetne važnosti za cijeli proces obuke i pomaže komandantima u raspodjeli resursa za obuku. Tako se omogućava komandantima i da kreiraju razvojnu obuku za jedinice radi obučavanja u liderskim sposobnostima koje su potrebne za provođenje doktrine ratovanja vojske. Komandanti moraju izraditi, objaviti i provesti standarde individualnog i kolektivnog zadatka uz propisane standarde.
- Od velike važnosti za težišnu obuku je razumijevanje veze između liste kolektivnih zadataka misije i zadataka starješina i vojnika koji daju podršku svakom kolektivnom zadatku na koji se tokom obuke stavlja težište. Podoficiri su prvenstveno zaduženi za obuku vojničkih zadataka. Starješine na svakom nivou ostaju nadležne za provođenje standarda tokom obuke.
- Komandanti moraju objaviti svoju filozofiju obuke kao dio svojih smjernica za obuku. Na taj način se usmjerava izrada podređenih programa obuke i utiče na strategiju obuke komandanta.

c) Ciljevi

- Predložiti komandantima “način” za izradu programa kolektivne obuke za njihove jedinice.
- Osigurati da svaki starješina razumije važnost definisanja misije i izrade LOZM-a za svoje jedinice da bi organizirali najefikasniju moguću obuku.
- Iznaći taktike, tehnike i procedure (TTP) za izradu tabele kolektivnih zadataka kako bi osigurali da se primjenjuje pravilna obuka za određeni zadatak LOZM-a.

- Komandanti i starješine moraju upravljati korištenjem raspoloživih sredstava za obuku. Tehnike ekonomičnosti obuke se moraju uporno pronalaziti, imajući na umu da svaka vrsta obuke pomaže u ostvarivanju ciljeva spremnosti jedinice.

d) Nadležnosti

- **Uloga komandanta** – Za uspješnu obuku potrebno je vlastito vrijeme, energija i smjernice komandanta. Komandanti moraju lično nadgledati i procjenjivati obuku svih ešalona. Oni stavljaju poseban naglasak na obuku koja je za jedan nivo niža, kao i na ocjenu obuke koja je niža za dva nivoa; na primjer komandanti bataljona obučavaju komandire četa i njihove čete, a ocjenjuju komandire vodova i njihove vodove. Komandiri četa obučavaju komandire vodova i njihove vodove, te ocjenjuju komandire odjeljenja, timova i posada i njihove jedinice. Komandanti moraju:
 - Razraditi i prenijeti jasnu viziju i namjeru. Ova vizija se zasniva na razumijevanju sljedećeg:
 - * misije, doktrine i historije jedinice
 - * kapaciteta jedinice, obuhvatajući i jake i slabe strane
 - * standardnih operativnih procedura jedinice i njenih kapaciteta
 - * kapaciteta prijetnje
 - * filozofije obuke
 - * okruženja gdje se odvija obuka (geografska raspoređenost, lokacija).
 - Osigurati izvođenje obuke instruktora kako bi se:
 - * obučile mlađe starješine
 - * osiguralo da potčinjene starješine razumiju i koriste programe za profesionalni razvoj starješina.
 - Ustanoviti siguran, realističan program obuke koji se zasniva na vojnim standardima obuke i koji koristi iste.
 - Njegovati komandnu sredinu u kojoj se:
 - * unaprijeđuje učenje
 - * tolerišu nenamjerne greške
 - * podstiče otvorena komunikacija i neslaganje bez straha od kazne, čime se usađuje disciplina u jedinici.
 - Lično se angažovati u planiranju, izvođenju i ocjenjivanju obuke.
 - Izraziti svoja očekivanja o tome šta jedinica treba da postigne na kraju perioda obuke (očekivani nivoi osposobljenosti za izvođenje LOZM-a). Objaviti LOZM i prateće uslove i standarde za jedinicu.
 - Izabrati specifične ciljeve obuke za planiranu obuku na osnovu procjene osposobljenosti jedinice za LOZM zadatke.

- Zaštititi jedinice od ometanja tokom obuke striktno provodeći zacrtane značajne aktivnosti dogovorene na brifingu o obuci.
 - Pobrinuti se da potčinjeni komandanti razumiju važnost sedmičnih sastanaka o obuci, striktno primjenjuju pravilo održavanja tih sastanaka i (periodično) im prisustvuju.
 - Zaštititi resurse (poligone, municiju, zemljište, nastavna pomagala i vrijeme) za obuku.
 - Lično doći za vrijeme izvođenja obuke da bi:
 - * pokazali da je obuka vrhunski prioritet
 - * posmatrali i ocijenili izvedbu obuke svih potčinjenih nivoa kako bi osigurali da je obuka izvedena u skladu sa standardima
 - * ocijeniti kako teče profesionalni razvoj starješina i pružiti povratne informacije o tome, kao i dati smjernice u svojstvu instruktora, nastavnika i mentora
 - * naložiti uvođenje promjena u cilju unapređenja obuke jedinica i poboljšanja osposobljenosti za ratovanje (unutar raspona ciljeva obuke jedinica, koristeći lanac komandovanja)
 - * osigurati kvalitet vanjske podrške obuci i riješiti probleme u sistemu.
- **Uloga ostalih oficira i podoficira** - sve starješine moraju zahtijevati od svojih potčinjenih da razumiju i odigraju svoju ulogu u obuci. Komandant dodjeljuje oficirima primarnu odgovornost za kolektivnu obuku, a podoficirima za individualnu obuku vojnika. Podoficiri su također nadležni za obuku pojedinaca, odjeljenja, odreda, timova i posada. Komandant je nadležan za spajanje zahtjeva obuke starješina i vojnika u aktivnosti kolektivne obuke koristeći kombinovane komande i jedinice.

Pored toga, sve starješine moraju:

- Obučiti tim kombinovanih rodova da bi bio osposobljen za izvođenje svojih osnovnih zadataka misije. Ključ uspjeha je da se starješina obučava skupa sa jedinicom. Posebna pažnja se mora posvetiti obuci novopostavljenih oficira i podoficira, pošto se oni obučavaju sa svojim vodovima, kao i obuci tek unaprijeđenih narednika jer se oni obučavaju sa svojim odjeljenjima, timovima i posadama.
- Centralizirati planiranje obuke kako bi zadržali težište jedinica na misijama.
- Decentralizirati izvođenje kako bi potčinjene starješine mogle fleksibilno usmjeriti obuku na jake i slabe strane svojih jedinica.
- Uspostaviti efikasnu komunikaciju na svim nivoima. Starješine moraju razgovarati i razmjenjivati informacije između sebe. Smjernice za misije i prioritete idu od viših ka nižim nivoima, a obuka vojnika, starješina i kolektivna obuka od nižih ka višim nivoima. Sastanci i

brifinzi o obuci, kao i naknadne analize su glavni forumi za razmjenu informacija o obuci među starješinama.

- Zahtijevati postizanje standarda obuke. Oni moraju:
 - * planirati vrijeme za dodatnu obuku zbog zadataka koji nisu izvedeni u skladu sa standardima
 - * planirati obuku realnog broja zadataka tokom određene vrste obuke. (Bolje je izvršiti obuku u skladu sa standardima za nekoliko zadataka nego ne postići standarde u mnogim zadacima. Vojnici će zapamtiti primijenjene standarde.)

3.2. Filozofija obuke

Komandanti objavljuju svoju filozofiju obuke kao dio komandnih smjernica obuke (CTG) tokom dugoročnog planiranja. Na ovaj način se usmjerava izrada potčinjenih programa.

- a) *Moguća težišna područja* – Filozofija obuke može staviti težište na određene dimenzije izvođenja obuke koje komandant smatra ključnim za uspjeh jedinice s obzirom na njenu misiju, neprijatelja, teren, trupe i raspoloživo vrijeme (METT-T). Filozofija obuke može naglasiti određene principe obuke za koje komandant ocijeni da trebaju njegovoj jedinici. Filozofija obuke može naglasiti metode obuke ili programe za koje komandant ocijeni da jedinici trebaju radi poboljšanja ili korištenja njihovih prednosti. To uključuje obuku fizičke spremnosti, kvalifikacije u gađanju za pojedince i posade, naknadne analize (AAR) ili sigurnost. Filozofija obuke komandanta utiče na strategiju obuke.
- b) Komandant objavljuje smjernice obuke da bi potčinjenima prenio svoju filozofiju i strategiju obuke. Pored toga, smjernice obuke sadrže i kalendare obuke, utvrđuju ciljeve obuke i dodjelu sredstava.
- c) *Fokus na rezervnoj jedinici* – Filozofija obuke za rezervne jedinice treba se fokusirati na pred-mobilizacijske zadatke koje je već utvrdio komandant. Težište bi se trebalo staviti na postizanje i održavanje osposobljenosti u kritičnim predmobilizacijskim vještinama čime se daje podrška obuci u drugim osnovnim zadacima misije nakon mobilizacije.

3.3. Strategija kolektivne obuke

Svaki komandant kreira strategiju obuke nakon razmatranja aspekata programa obuke jedinice kako bi se ostvarilo težište (kao što je navedeno u filozofiji obuke), tj. utvrđuje najbolji način za izgradnju ili održavanje stručnosti u izvođenju osnovnih zadataka misije. Dugoročnom strategijom obuke jedinice obično se utvrdi serija vježbi i aktivnosti obuke koja omogućava jedinici da izvodi obuku kojom će održavati osposobljenost za izvođenje LOZM-a na najbolji način. Također, redoslijed vježbi i aktivnosti obuke omogućava jedinici da se pripremi i na najbolji mogući način iskoristi glavne mogućnosti obuke, kao što je zvanična vanjska ocjena, korištenje glavnog područja obuke, ili raspoređivanje u centar borbene obuke. Kratkoročna strategija obuke se fokusira na

potrebe obuke i prioritete identificirane procjenom osposobljenosti jedinice u izvođenju svog LOZM-a. Komandanti utvrđuju najbolji tip, redosljed i učestalost vrsta obuke, aktivnosti i vježbi koji će izgraditi i održavati osposobljenost jedinice u svakom osnovnom zadatku misije. Specifični ciljevi obuke su određeni za svaku vrstu obuke, aktivnost i vježbu. Neposredna strategija obuke uspostavlja najbolji redosljed vrsta obuke unutar aktivnosti ili vježbi za ostvarivanje ciljeva obuke.

a) *Izgradnja osposobljenosti jedinice* – Strategija obuke pruža komandantima potčinjenih jedinica model strategije koji se može koristiti za izgradnju i održavanje stručnosti vojnika, starješina, posada i kolektivnih zadataka. Strategija obuke im navodi aktivnosti obuke, koliko često se one održavaju i sredstva potrebna za obuku po standardima. Pored toga, utvrđeni su pristupi obuci. Pristup je ključna aktivnost obuke za koju se stručnost postiže prije pohađanja izazovnije, opasnije i po sredstvima zahtjevnije obuke. Koristeći postojeću strategiju obuke kao polaznu tačku, komandanti je oblikuju da odgovori specifičnostima svoje jedinice i osnovnim zadacima misije za koju se obučavaju. Komandanti izgrađuju osposobljenost jedinice:

- od postojećeg stepena osposobljenosti jedinice
- integrirajući što je prije moguće vojničke, straješinske i kolektivne zadatke koji podržavaju izvođenje osnovnih zadataka misije određenih kao cilj obuke.

Primjeri su sljedeći:

- o Vojnici se obučavaju da djeluju zajedno kao posade oružja ili opreme.
- o Posade se obučavaju da rade zajedno kao manje jedinice.
- o Manje jedinice i štabovi vrše zajedničku obuku kao dio tima kombinovanih rodova i službi.
- planiranjem mogućnosti za multiešalonsku obuku koja omogućava istovremenu obuku različitih nivoa jedinica u zadacima koji podržavaju ostvarivanje osnovnih zadataka misije. Na kraju, svaki nivo jedinice mora biti u stanju da izvrši svoju ulogu u izvođenju kolektivne obuke.
- kreiranjem složenih situacija obuke i realističnih uslova za nivo osposobljenosti jedinice. Realnost i složenost se povećavaju dok jedinica ne bude mogla raditi po standardima, pod uslovima navedenim u ciljevima obuke.

b) *Održavanje osposobljenosti jedinice* – Komandanti utvrđuju koliko često obuka treba da se izvodi da bi se održavala stručnost u izvođenju LOZM-a, uključujući vojničke, straješinske i kolektivne zadatke podrške. Strategija obuke komandanta treba da preporuči koliko često će se izvoditi različite vježbe koje će omogućiti jedinici da održi potrebnu osposobljenost u osnovnim zadacima misije.

c) *Obuka u manje zastupljenim vojno-evidencijskim specijalnostima (MOS)*

- Održavanje obuke u manje zastupljenim MOS-ovima predstavlja veliki izazov za obuku. Komandanti moraju konstantno naglašavati potrebu održavanja ključnih vojničkih vještina u manje zastupljenim MOS-ovima. Strategija obuke komandanta treba da opisuje podrške strategije obuke za najmalobrojnije MOS-ove, koje potčinjeni komandanti mogu prilagoditi potrebama svojih jedinica.
- Mnoge dokazane tehnike poboljšavaju obuku u manje zastupljenim MOS-ovima. Imenovanje nadležne osobe za obuku u manje zastupljenim MOS-ovima na nivou brigade je dokazana i efikasna tehnika za kolektivnu obuku u manje zastupljenim vještinama. Kursevi obuke su dobra zamjena za obuku jedinica. Komandanti trebaju nastojati da izvode nastavu za manje zastupljene MOS-ove na najefektniji i najdjelotvorniji način a na osnovu potreba svojih jedinica.

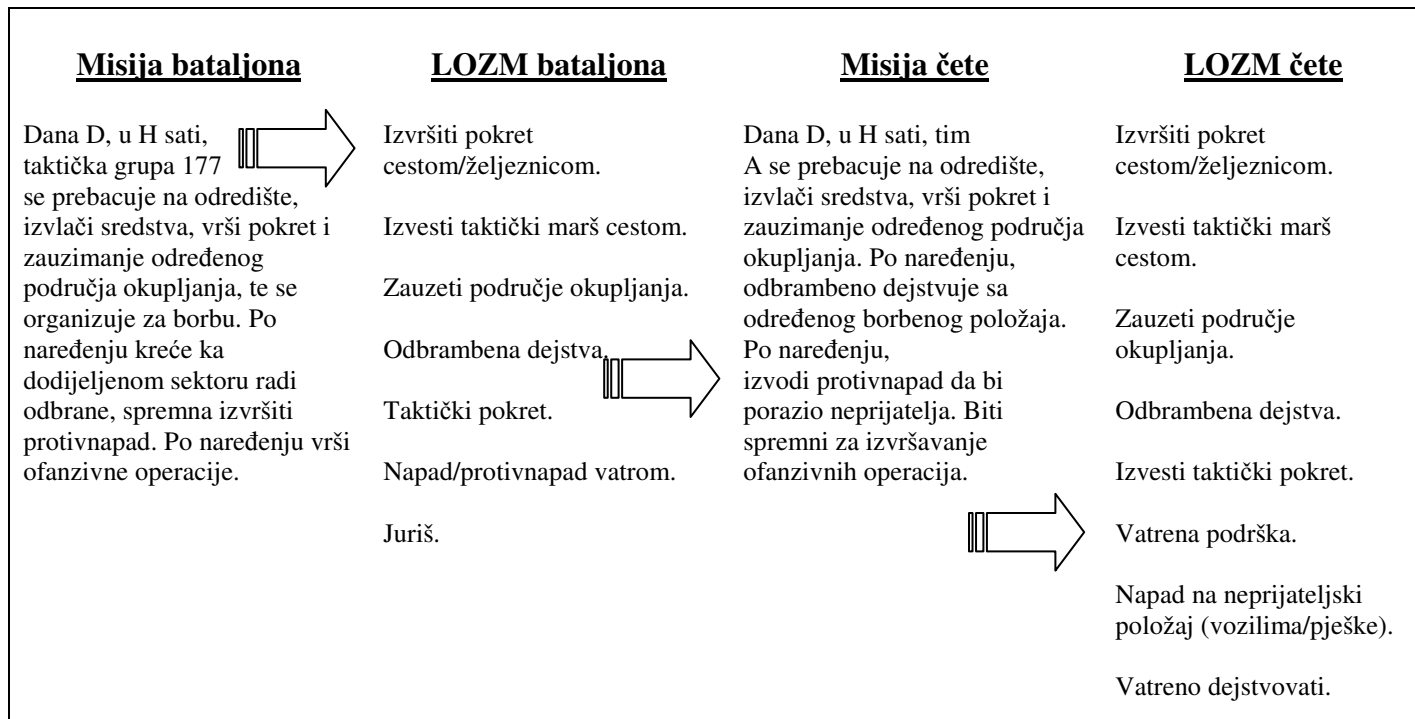
d) *Zaštita resursa* – Starješine moraju osigurati ispravno i primjereno korištenje resursa tokom osmišljavanja svoje strategije obuke. Mora se pronaći najekonomičnija obuka. Svaka potreba obuke i svaki izdatak mora doprinijeti da snage budu obučene po standardima.

- *Optimalna kombinacija sredstava obuke* – Uzimajući strategiju obuke komandanta kao vodič, potčinjeni komandanti utvrđuju optimalnu kombinaciju sredstava obuke u cilju pružanja podrške planiranim aktivnostima obuke. Ključni i drugi pristupi, koje komandant može uključiti, osiguravaju da vojnici postignu određeni željeni stepen obučenosti koristeći jeftinija sredstva, prije prelaska na skuplja sredstva. Na primjer, vojnici prvo ostvare uspjeh u vježbi bojevog gađanja sa pod-kalibarskim uređajem ili korištenjem višenamjenskog integrisanog sistema laserskog dejstvovanja (MILES), prije prelaska na kompletno bojevo gađanje uz korištenje skupih bojevih sredstava.
- *Upravljanje održavanjem* – Za ostvarivanje planova obuke u okviru raspoloživih sredstava potrebno je temeljno upravljanje održavanjem i posebno upravljanje novcem utrošenim na popravke.
- *Zaštita vojnika i opreme* – Komandanti i starješine moraju imati u vidu rizike tokom aktivnosti obuke koji vojnike izlažu povredama, bolestima ili nesrećama, a opremu oštećenjima ili uništenju. Komandanti zaduženi za obuku moraju izraditi sigurnosnu procjenu da bi ostvarili realističnost obuke ali ne i prekoračenje nivoa prihvatljivog rizika za neborbene situacije. Odluke o riziku se donose na odgovarajućem komandnom nivou a na osnovu aktivnosti obuke koja se izvodi, nivou rizika, mogućoj opasnosti, izloženosti i najgorem mogućem slučaju koji se može desiti. Komandanti provode proces upravljanja rizikom za sve faze obuke: utvrđivanje rizika, donošenje odluka o riziku, smanjenju i kontroli rizika, ocjeni rizika.

3.4. Izrada liste osnovnih zadataka misije

- a) Da bi se u obuci jedinica ostvarilo borbeno težište, starješine koriste LOZM i odgovarajuće uslove i standarde. Starješine procjenjuju mogućnosti svojih jedinica za izvođenje osnovnih zadataka misije, a zatim utvrđuju najbolju strategiju obuke za održavanje stručnosti u svakom zadatku. Obuka se izvodi i ocjenjuje uz korištenje objavljenih standarda. Svaki put kada se obuka planira, straješine prilagođavaju svoju procjenu osposobljenosti jedinice u osnovnim zadacima misije i razmatraju najbolju strategiju obuke radi izgradnje i održavanja stručnosti jedinice.
- b) LOZM mora podržavati i nadopunjavati LOZM narednog pretpostavljenog nivoa komande. Da bi se utvrdili zadaci LOZM-a, komandant mora razumjeti misiju. Ovo je posebno važno za bataljon i jedinice ispod nivoa bataljona. Dat je primjer LOZM-a bataljona i LOZM-a čete u prikazu 3-1. Pored toga, LOZM -
- moraju razumjeti podoficiri kako bi mogli integrisati zadatke vojnika
 - moraju obuhvatati cijelu jedinicu
 - mogu se razlikovati za slične jedinice zbog razlike u ratnim misijama ili lokacijama tih jedinica
 - moraju se izložiti sljedećem pretpostavljenom ratnom komandantu koji ih mora odobriti.
- c) Ostale tačke vezane za izradu LOZM-a su sljedeće:
- četa je najniži nivo koji priprema LOZM
 - osoblje komande bataljona vrši izradu LOZM-a, koji odobrava komandant bataljona
 - komandant bataljona mora osigurati da su LOZM-i komande bataljona, četa i pripadajućih jedinica pravilno koordinirani i da podržavaju jedni druge
 - komandanti zauzimaju timski pristup pri izradi LOZM-a uključivanjem svih potčinjenih starješina.

**Prikaz 3-1,
Izrada LOZM-a od bataljona do čete**

3.5. Integracija obuke vojnika, starješina i kolektivne obuke

Komandir voda i narednik voda utvrđuju kolektivne zadatke na osnovu misije i LOZM-a čete. Primjer uobičajenih zadataka dat je u prikazu 3-2. Primjer tog procesa izgleda ovako:

- a) utvrditi zadatke podrške za svaki osnovni zadatak misije čete
- b) utvrditi koji kolektivni zadaci pružaju podršku za više od jednog osnovnog zadatka misije čete kako bi identificirali zadatke visoke isplativosti
- c) predstaviti komandantu odabrane kolektivne zadatke voda kako bi se dobile njegove smjernice i odobrenje; komandant koristi raspoložive analize (METT-T) misije, neprijateljskih snaga, terena, trupa i vremena, raspoložive resurse i analizu stanja jedinice kako bi odabrao najvažnije zadatke voda.

Prikaz 3-2
Primjer uobičajenih zadataka

Identificirati saveznička vozila i letjelice i ona koja predstavljaju prijetnju;	Prikriti sebe i sredstva;
Poslati i primiti radio-poruku;	Nositi zaštitnu masku;
Prenijeti informacije o neprijatelju;	Reagovati na hemijsku/biološku opasnost;
Utvrđiti karakteristike terena na karti;	Upotrijebiti prvi zavoј radi zaustavljanja krvarenja;
Koristiti koordinate pri određivanju lokacije;	Pružiti prvu pomoć kod povreda nastalih usljed izlaganja suncu;
Određiti magnetski azimut;	Reagovati na indirektnu vatru za vrijeme pješaćenja;
Izgraditi individualne borbene položaje;	Kretati se kao član vatrene grupe;
Raščistiti vatreno polje;	
Koristiti ručne bombe;	

Starješine jedinica odabiru zadatke vojnika za pružanje podrške u kolektivnim zadacima desetina i vodova koristeći se matricom zadataka vojnika na kolektivnoj obuci. Ova matrica je izrađena za svaki nivo osposobljavanja unutar jedinice. Prikaz 3-3 predstavlja primjer matrice zadataka vojnika na kolektivnoj obuci. Lijeva kolona u matrici predstavlja osnovne zadatke za određene nivoe osposobljavanja. Dio na dnu (Zajedničko osposobljavanje u zadacima) podržava određene osnovne zadatke.

Prikaz 3-3

Primjer izvoda iz matrice zadataka vojnika na kolektivnoj obuci

Smjena trupa u borbenom poretku	X	X									
Taktički marš cestom											
Zona opasnosti	X	X			X	X	X	X	X	X	X
Taktički pokret											
Područje okupljanja	X	X			X	X	X	X	X	X	X
Odbrana	X	X			X	X	X	X	X	X	X
Planirana zasjeda	X	X			X	X	X	X	X	X	X
Zasjeda na brzu ruku	X	X			X	X	X	X	X	X	X
Protivoklopna zasjeda	X	X			X	X	X	X	X	X	X
Juriš	X	X			X	X	X	X	X	X	X
Linija rova					X	X	X	X	X	X	X
Uništavanje bunkera					X	X	X	X	X	X	X
Izvlačenje					X	X	X	X	X	X	X
Nadgledanje/Podrška					X	X	X	X	X	X	X
Napad					X	X	X	X	X	X	X
ZAJEDNIČKI ZADACI, OSOBLJAVANJE	Promjena opreme za hemijsku zaštitu	Maskiranje sebe i individualne opreme	Lociranje mina pipalicom	Prikrivanje svog defanzivnog položaja	Podšavanje nišana dodijeljenog oružja	Dejstvovanje vatrom na cilj iz dodijeljenog oružja	Održavanje dodijeljenog oružja	Provjera funkcionisanja dodijeljenog oružja	Pravilno punjenje dodijeljenog oružja	Pravilno pražnjenje dodijeljenog oružja	Popravljanje kvarova na dodijeljenom oružju

3.6. Zajednička vojna obuka komandi i jedinica OS

Opće

Program zajedničke vojne obuke (ZVO) mora biti u skladu sa Smjericama Sekretarijata SKVP. Program identificira odabrane potrebe obuke od strane komandi OS u BiH. Svi komandanti moraju da shvate da je glavna namjera da se minimiziraju uticaji ovih zahtjeva na misiju obuke, jer u protivnom teme ZVO mogu postati smetnje u obuci. Komandanti i osoblje koje ocjenjuje ZVO trebalo bi da vode računa o zadacima obuke jedinica i kako se ona izvodi u određenoj temi ZVO.

Zadaci

Zadaci ZVO su sljedeći:

- a) Ograničiti zahtjeve obuke zbog zadataka koji su direktno propisani od strane pretpostavljene komande ili su važni za individualnu obuku i borbenu gotovost jedinice.
- b) Kreirati stalni metod da bi se kontinuirano koordinirali i pregledali zahtjevi obuke od strane komandi OS u BiH.

Teme ZVO

- a) Novi pravilnici koji uključuju zahtjeve obuke moraju biti odobreni. Takvi pravilnici će utvrditi specifične teme i odgovarajuće učesnike.
- b) Niti jedna nova tema se ne može odabrati ako nema odgovarajuće procjene vremena, obuke instruktora, publikacija, opreme, nastavnih pomagala kao i drugih sredstava.

Svaku temu treba ubaciti u jedan od priručnika prije nego se bilo koja tema doda spisku zadataka ZVO.

Kategorije ZVO

Postoji šest kategorija ili kodova ZVO.

- a) *Program (P)*. Program obuke se odnosi na većinu vojnika i izvršava se po sljedećoj strukturi: Kod ZVO»P» u centrima obuke se izvodi u skladu sa odobrenim programom. Obuka ima propisan maksimalni broj sati, specifičnih tema i završava se ocjenjivanjem znanja i sposobnosti.
Kod «P» je obuka u jedinicama koja se izvodi kontinuirano ili u ciklusima i uključuje periodično ocjenjivanje sposobnosti.
- b) *Misija (M)*. Obuka za misiju se odnosi na jedinice sa specijalnom misijom ili jedinice koje imaju specijalno oružje, opremu i sposobnosti. Vrsta jedinice se određuje na osnovu pravilnika i misije.
- c) *Ponavljanje obuke (R)*. Ponavljanje obuke se koristi kada je potrebno periodično ponavljanje važnih zadataka. Ova vrsta obuke zavisi od lokalne situacije i komandantove procjene potreba.
- d) *Integrisana obuka (I)*. Integrisana obuka se izvodi zajedno sa drugom obukom. Efikasnost ove obuke se ocjenjuje po tome kako dobro vojnici izvršavaju određene zadatke u toku komandno-štabne i vježbe na terenu. Ove se teme obično ne pojavljuju na rasporedu obuke kao posebne teme.
- e) *Ponavljanje znanja (A)*. Ponavljanje znanja se može izvršiti u vidu brifinga ili praktičnom izvedbom kroz lanac komandovanja, da bi se povećalo znanje o predmetima koji su važni za vojnike. Daje se puna sloboda u procjenama potreba.
- f) *Osjetljivost na vrijeme (T)*. Obuka na ovom programu mora biti kompletna u okvirima specifičnog vremenskog intervala.

POGLAVLJE 4. PROGRAMI OBUKE

4.1. Uvod

- a) Ovo poglavlje sadrži pregled programa i vježbi obuke. Vojska se oslanja na program obuke i vježbi na terenu radi organizovanja odgovarajuće obuke za misiju kako bi jedinica postigla uspjeh. I dalje su potrebne vježbe bojevog gađanja i vježbe obuke, kao i uvježbavanje posade. Nastavljanjem upotrebe simulatora i simulacija poboljšat će se ove vježbe i obuka starješina. Cilj programa obuke vojski je da se osigura da starješine posjeduju potrebne tehničko-taktičke vještine i znanja, i da su u vježbama preslikani stvarni operativni uslovi u kojima komandanti i jedinice moraju raditi.

4.2. Programi obuke obuhvataju:

- a) program fizičke spremnosti kreiran da poboljša spremnost jedinice razvijanjem i održavanjem visokog stepena fizičke kondicije vojnika.
- b) obuku kroz rad koja omogućava komandantima i kontrolorima da obučavaju osoblje i poboljšavaju individualne vještine i znanje, vrše multidisciplinarnu obuku pojedinaca ili kvalificiraju pojedince za specifične potrebe misije. Komandant jedinice treba utvrditi strukturu ovoga programa i neposredno upravljati njime.
- c) program Centra za borbenu obuku, koji jedinicama daje mogućnost da povećaju spremnost, izgrade starješine, ugrade doktrinu u SOP-ove, pruže povratne informacije o taktičkoj efikasnosti jedinice i pomognu u izradi budućih potreba obuke.
- d) *NATO/BiH kurs za mlade oficire:*
- Ciljevi: Cilj ovog programa, koji se izvodi u okviru NATO Programa sigurnosne saradnje sa BiH, jeste da se formira grupa perspektivnih starješina oružanih snaga u BiH u smislu da se:
 - o razvijaju dugoročni odnosi sa njima i da se pripreme za bliskiju saradnju sa međunarodnim vojnim i sigurnosnim strukturama,
 - o generalno orijentišu u pravcu NATO-a i PfP-a,
 - o da im se pokaže kako druge zemlje ispunjavaju svoje međunarodne obaveze doprinoseći multinacionalnim operacijama podrške miru,
 - o podstiču da misle i raspravljaju o praktičnim pitanjima s kojima se vojske u BiH suočavaju danas i u budućnosti.
 - o pruži prilika svakom članu grupe da se upozna i sarađuje sa kolegama iz drugih dijelova oružanih snaga u BiH.

- Elementi programa su sljedeći:
 - o Uvodni seminar u NATO školi (SHAPE) koji uključuje brifinge i rad po radnim grupama po glavnim temama programa,
 - o Kratak kurs o funkcijama štabnih oficira koji vodi Zajednički kontakt-tim program Evropske komande SAD-a,
 - o Upoznavanje sa SFOR-om kako bi se stekla predstava o načinu kako funkcionše multinacionalna operacija podrške miru,
 - o Posjeta PfP zemljama uključujući obilazak PfP centra za obuku kako bi se dobio uvid u praktični rad Partnerstva,
 - o Obuka iz engleskog jezika,
 - o Druga radionica u NATO školi (SHAPE) koja se sastoji od brifinga i praktičnog rada na temu operacija podrške miru.

4.3. Programi vježbi

Vježbe pružaju izvrstan ambijent za istovremeno izvođenje multiešalonske obuke kako bi se ocijenila i održala osposobljenost vojnika, starješina, timova, osoblja i jedinica. Da bi se starješine obučile u uslovima specifičnim za misiju u kojoj njihova jedinica učestvuje, u vježbama se simuliraju borbeni uslovi i standardi koji omogućavaju primjenu najboljih taktika i procedura za izvršenje osnovnih zadataka misije. U nekim vježbama koristi se minimalna podrška trupa kako bi se komandantima i štabovima pružili što realniji uslovi obuke za izvršenje ratnih zadataka.

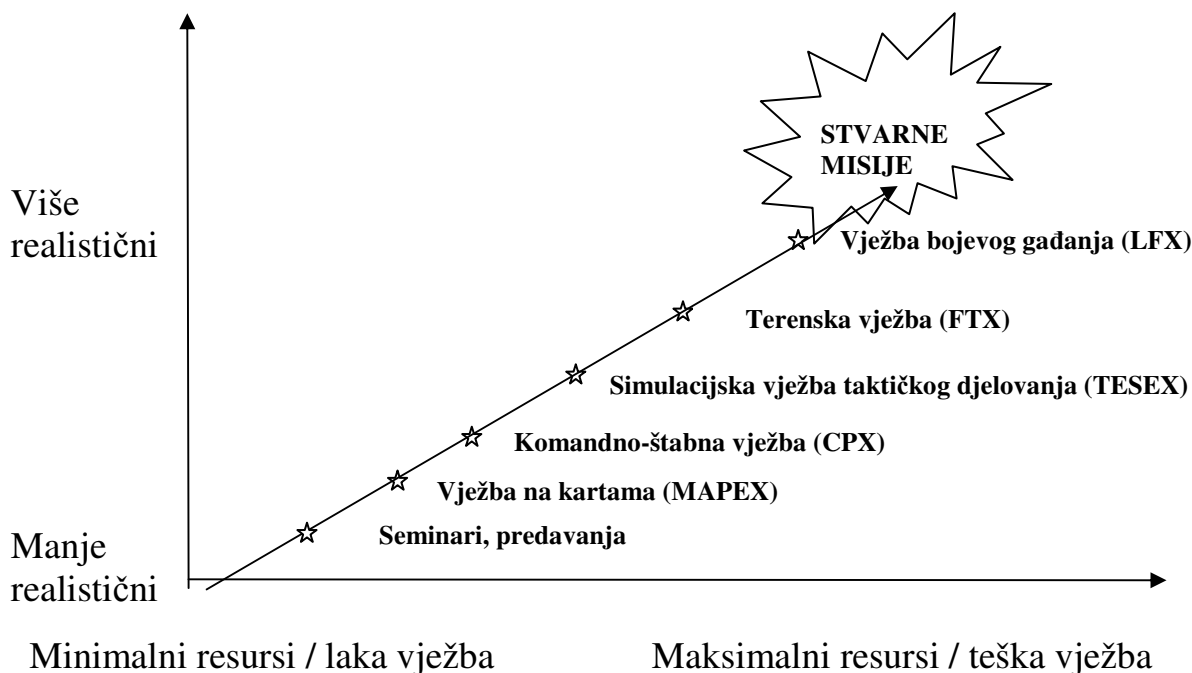
U drugim vrstama vježbi vrši se kombinovanje jedinica, uključujući i druge rodove, kako bi se njihovi pripadnici obučili za timski rad i sinhronizaciju aktivnosti. Neki od ciljeva povezani s vježbama koje se izvode tokom obuke su:

- Održanje vojničkih, rukovodnih i kolektivnih sposobnosti
- Razvoj i održanje vještina komandovanja i kontrole kod komandanata i njihovog osoblja
- Podrška multiešalonskoj obuci
- Omogućavanje obuke u što realnijim (težim) uslovima.

a) Odabir vježbi

Komandanti odabiru određenu vježbu ili kombinaciju vježbi na osnovu specifičnih ciljeva obuke i raspoloživih resursa (slika 4-1). Pri odabiru vježbi, komandanti moraju uzeti u obzir nekoliko ključnih pitanja:

- Ko će se obučavati (vojnici, starješine, timovi, ili jedinice)?
- Koji su ciljevi obuke?
- Koje vježbe, ukoliko postoje, su najpodesnije za postizanje svakog cilja?
- Koji su resursi na raspolaganju (vrijeme, poligoni za obuku, oprema, novac)?
- Koje vježbe ili kombinacija vježbi mogu pomoći ostvarenju ciljeva obuke uz raspoložive resurse za obuku?

Slika 4-1, Realizam nasuprot nivou raspoloživih resursa

b) U ovom dokumentu obrađene su sljedeće vježbe:

- SEMINARI, PREDAVANJA
- MAPEX - Vježba na kartama
- CPX –Komandno-štabna vježba
- TESEX - Simulacijska vježba taktičkog djelovanja
- FTX – Terenska vježba
- LFX – Vježba bojevog gađanja

c) Pri donošenju odluke koja vježba je odgovarajuća za obuku za određenu misiju, komandanti i starješine mogu koristiti matricu vježbi prikazanu na slici 4-2.

Misija	Seminar	MAPEX	CPX	TESEX	FTX	LFX
Operacije podrške miru (PSO)	•		•		•	•
Vojna pomoć civilnim vlastima	•	•	•			
Zaštita suvereniteta		•	•	•	•	•

Slika 4-2, Matrica za odabir vježbi

d) Odabir načina obuke

Kako bi se olakšala priprema matrice, potrebno je napraviti listu vrsta obuke i naznačiti za koje kategorije polaznika su pojedine vrste obuke odgovarajuće.

	Pojedinci	Vod/ četa	Jedinica/ borbena gr.	Formacija	Komanda i štab	Komanda
Predavanje	•					
Seminar	•					
MAPEX						•
CPX					•	•
TESEX	•	•	•			
FTX		•	•	•	•	•
LFX	•	•				

Prikaz 4-3, Matrica obuke

4.4. Vježbe:

Komandant može upotrijebiti jednu ili više vježbovni aktivnosti da bi ispunio potrebe obuke.

a) Seminari i/ili predavanja

- Uvod

Predavanja: Predavanja su podesan organizacijski oblik prenošenja znanja ili podataka grupi ljudi, naročito u slučaju kada je potrebno izvršiti naučnu obradu određene teme.

Seminari: Seminar predstavlja idealan oblik za davanje teoretskih instrukcija. Vrlo je važno da seminarske grupe budu male kako bi se omogućilo maksimalno učešće i interakcija učesnika seminara, pri čemu voditelji seminara preuzimaju ulogu moderatora. Seminar je podesan forum za razmatranje pitanja o kojima se treba voditi rasprava i za koje možda ne postoji definitivni odgovor. Na primjer:

Seminar za operacije podrške miru (PSO)

Cilj ovog seminara je da se utvrdi spisak tema obuke specifične za misiju. Te teme trebaju odslušati svi pripadnici snaga tokom obuke koja se izvodi neposredno pred raspoređivanje snaga. Obuka specifična za misiju pruža vojniku osnovna znanja i informacije neophodne za obavljanje zadatka koji mu je dodijeljen. Najveći dio tema specifičnih za misiju može se obraditi putem niza predavanja i brifinga. Međutim, teme kao što je upotreba sile trebaju se izlagati i uvježbavati tokom cijelog perioda obuke koja prethodi raspoređivanju snaga kako bi se osiguralo da su vojnici upoznati s odgovarajućim pravilima i da ta pravila znaju primijeniti.

b) Vježbe na kartama (MAPEX)

- MAPEX vježba predočava vojnu situaciju na kartama i shemama. Ova vježba iziskuje minimalan broj pomoćnog osoblja i može se izvoditi u garnizonu ili na terenu. Kada se izvodi u garnizonu, jeftina je u pogledu novca i objekata, i predstavlja izvrstan oblik uvježbavanja jedinice koja raspolaže ograničenim resursima. Može se koristiti i komunikacijska oprema. MAPEX vježbe pomažu komandantu da svoje osoblje i starješine obuči planiranju, koordiniranju i izvršavanju operativnih zadataka na kartama, tablama, maketama i reljefima od pijeska. To je izvrstan način obuke prije prelaska na druge skuplje vježbe. Učesnici MAPEX vježbe osposobljavaju se za sljedeće:
 - Funkcionisanje kao efikasan tim
 - Razmjenu informacija
 - Pripremu ocjena
 - Procjenjivanje
 - Davanje preporuka i donošenje odluka
 - Pripremu planova
 - Izdavanje naredbi
 - Koordinirano izvršavanje naredbi

- MAPEX vježba se može izvoditi interno, unutar voda, čete i bataljona, ili eksterno, s MAPEX vježbom brigade. U MAPEX vježbi trebaju učestovati sve starješine pridruženih elemenata i elemenata za podršku. Na slici 4-4 prikazano je svo osoblje koje bi trebalo učestvovati u ovoj vrsti vježbe (radi se o minimalnom broju osoblja za ovu vježbu).

Nivo bataljona i operativne grupe

- Komandant bataljona
- Izvršni oficir bataljona
- Primarno osoblje (S1, S2, S3, S4)
- Komandiri četa
- Izvršni oficiri četa

Nivo čete i tima

- Komandir čete
- Izvršni oficir čete
- Komandiri vodova
- Pomoćne starješine i osoblje komande čete, po potrebi
- Narednici iz vodova

Slika 4-4, Učesnici MAPEX vježbe

Navodimo jedan primjer MAPEX vježbe:

- **MAPEX vježba (Pružanje pomoći u slučaju prirodnih katastrofa)** - Svrha ove MAPEX vježbe je da svi učesnici vježbu razumiju na isti način. Kako bi se postigao isti način ponašanja svih strana, operacija pružanja pomoći u slučaju prirodnih katastrofa se smatra odgovarajućim scenarijom za ovu MAPEX vježbu. Ovo je važna vježba koja uključuje humanitarnu pomoć, aktivnosti civilne zaštite i učešće vojnih jedinica koje izvode operacije pomoći. Na ovaj način se također uvježbava i jača koordinacija i saradnja između svih strana u BiH.

Koncept:

- Radi se o jednodnevnoj MAPEX vježbi koja će se održati u GK SFOR-a. Vježba se zasniva na tri osnovne aktivnosti: diskusija po radnim grupama, planiranje i ratne igre.

Svrha

- Stvaranje kombinovane "zajedničke" komande i vježbanje njenog uspostavljanja/organizovanja za izvršenje zadatka pružanja podrške operaciji koja je zasnovana na scenariju pružanja pomoći u slučaju prirodne katastrofe.
- Stvaranje mješovitog tima sa naglaskom na rješavanju pitanja interoperabilnosti.
- Uvježbavanje zajedničkog komandovanja i kontrole, kao i komunikacijskih i obavještajnih kapaciteta strana.
- Uvježbavanje kapaciteta organa civilne odbrane u saradnji sa SFOR-om i OSBiH.
- Stvaranje područja saradnje i koordinacije između VRS i VF BiH.
- Uvježbavanje sposobnosti i otkrivanje nedostataka u slučaju prirodne katastrofe u BiH.

c) Komandno-štabna vježba (CPX)

- CPX vježba se može izvesti u garnizonu ili na terenu. Za to je potrebno formirati komandno mjesto. U poređenju sa MAPEX vježbom, za CPX vježbu vojnici trebaju uložiti više vremena i sredstava. CPX vježba je proširena MAPEX vježba kojoj je dodato osoblje i svi komandni oficiri koji rukovode i kontrolišu taktičke operacije uz upotrebu taktičkih sistema komunikacije. *CPX vježba je često zasnovana na simulaciji, ili je dio vježbe većih razmjera.* Uobičajeno rastojanje između komandnih mjesta na bojnopolju se može smanjiti. Tokom CPX-a, komandni oficiri i osoblje uvježbavaju sljedeće:
 - o izgradnju timskog rada i kohezije
 - o razmjenu informacija putem odgovarajućeg izvještavanja u skladu sa taktičkim standardnim operativnim procedurama
 - o pripremu procjene, planova i naredbi

- uspostavljanje i upotrebu taktičkih komunikacija
- premještanje glavne komande i komandnih mjesta
- integraciju sinhronizovanog operativnog sistema na bojnopolju (BOS).

Bataljoni i čete mogu učestvovati u CPX vježbi kao dio veće formacije (brigade ili korpusa); oni također mogu izvoditi CPX vježbe unutar svojih jedinica.

Na slici 4-5 je prikazan minimum osoblja potrebnog za:

<p><u>Nivo bataljona</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Komandant bataljona • Izvršni oficir bataljona • Osoblje bataljona (cjelokupna organizacija) • Komandiri četa • Komandiri vodova • Timovi vatrene podrške, inženjerska podrška i podrška protivzračne artiljerije <p><u>Nivo čete i tima</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Komandir čete • Izvršni oficir čete • Komandiri vodova • Timovi vatrene podrške • Narednici iz vodova
--

Slika 4-5, Učesnici u vježbi CPX

Primjer 2:

- **CPX vježba (Pomoć u slučaju prirodnih katastrofa)**
 - Svrha: Glavna svrha ove vrste CPX vježbe je provjera sposobnosti OS BiH za procjenu situacije i koordinaciju operacija traganja i spašavanja u slučaju katastrofa većih razmjera koje ugrožavaju stanovništvo na teritoriji oba entiteta.
 - Ciljevi:
 - * Provjera izvodivosti postojećih usvojenih planova za pružanje pomoći prilikom katastrofa
 - * Uvježbavanje koordinacije između entitetskih organizacija civilne zaštite

- * Uvježbavanje procedura za angažovanje vojnih sredstava i trupa oba entiteta u slučaju prirodnih katastrofa koje ugrožavaju civilno stanovništvo
- * Provjera dodijeljenih sistema komunikacije
- * Poduzimanje samostalnih akcija u slučaju prekida komunikacija
- * Provjera tačnog protoka informacija
- * Jačanje povjerenja između dva entiteta

d) Simulacijske vježbe taktičkog djelovanja (TESEX)

TESEX vježba je vrsta FTX vježbe u kojoj se simulatori sa efektima oružja koriste za što vjerniju imitaciju rezultata djelovanja. Na taj način se terenska obuka znatno pojačava putem simulacije uzajamnog slobodnog djelovanja dvije strane. Takva vježba predstavlja dragocjen most između drugih vrsta terenske obuke i operacija. Tokom TES vježbe koriste se laseri koji nisu štetni za vid i njima se predstavlja ubojita snaga oružanih sistema za direktnu vatru, a ostalim sredstvima se predstavljaju oružani sistemi za indirektnu vatru po ostalim područjima. Oni zajedno mogu simulirati čitav niz oružanih sistema na bojnopolju. TES vježba se može uspješno izvoditi na svim nivoima ispod nivoa borbene grupe. Uglavnom se izvode u centrima za borbenu obuku (CBO).

TESEX vježba obično treba imati podršku kontrolne organizacije, uključujući i posmatrače/kontrolore.

e) Terenska vježba obuke (FTX)

- FTX vježba se izvodi u uslovima simulirane borbe na terenu. FTX vježba u potpunosti integriše cjelokupne snage u realistično borbeno okruženje. Ova vježba uključuje borbene rodove i jedinice borbene podrške. FTX vježba obuhvata razne vrste obuke, npr. borbene vježbe i vježbe za posadu u cilju jačanja integracije obuke vojnika i kolektivne obuke. One služe za obuku komandnih oficira, osoblja, potčinjenih jedinica i dodijeljenih jedinica u sljedećem:
 - Realistični pokreti i manevri jedinica
 - Efikasna upotreba oružanih sistema jedinice
 - Izgradnja timskog rada i kohezije
 - Planiranje i koordinacija vatrene podrške
 - Planiranje i koordinacija logističkih aktivnosti koje su podrška taktičkim operacijama

Za ovu vrstu vježbe potrebno je napraviti spisak pojedinačnih i kolektivnih zadataka koji su potrebni za izvršenje borbenih misija u skladu sa vojnom doktrinom i priručnicima:

Individualni zadaci (zadaci koje pripadnici borbenih jedinica, jedinica borbene podrške i jedinica službe borbene podrške moraju izvršiti da bi im se dodijelio VES)

Kolektivni zadaci (zadaci koje izvode grupe pojedinaca kao što su posade, odredi, vodovi, čete, bataljoni, itd, a koji se moraju izvršiti u skladu sa standardima da bi jedinica bila sposobna za izvođenje misije)

Misija (može se opisati pomoću zadataka koji su potrebni za njeno izvršenje).

Postoji previše individualnih i kolektivnih zadataka da bi analiza bila jednostavna. Da bi se stvari pojednostavile, ovdje su razmatrani samo zadaci od presudne važnosti - presudni za bojno polje.

Zadatak od presudne važnosti (suštinski zadatak misije koji je apsolutno presudan za izvršenje osnovne misije). To su osnovni sastavni dijelovi koji su zajednički za vojne operacije.

- **FTX (Operacija stabilnosti koju izvodi brigada)**

BRIGADA

MISIJA: Tačno određenoga dana i sata brigada se raspoređuje kopnenim putem, zauzima područja određena za koncentraciju snaga, i po naređenju se kreće ka određenim zbornim područjima; spremna je preuzeti kontrolu nad sektorom; spremna je osigurati očišćenu zonu.

Kolektivna obuka	
<ul style="list-style-type: none"> • Operacije konvoja • Sigurnost maršruta • Obuka u kretanju željeznicom/zrakom 	<ul style="list-style-type: none"> • sigurnost područja • aktivnosti patroliranja • uspostavljanje/vođenje kontrolnih punktova
Obuka starješina	
<ul style="list-style-type: none"> • vježba kontrole vatre (FCX) • izvlačenje povrijeđenih (CAS EVAC) • vježba raspoređivanja • kontrolisanje opasnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • ovladavanje borbenim pravilima • benzin, ulja i maziva / vojna • interakcija s medijima
Individualna obuka	
<ul style="list-style-type: none"> • upoznavanje sa opasnošću od mina • ovladavanje borbenim pravilima • interakcija s medijima 	<ul style="list-style-type: none"> • upoznavanje sa zdravstvenom situacijom • orijentacija na terenu • zaštita snaga

Prikaz 4-6, METL zadaci podrške misiji usmjerenoj ka izvršenju operacije stabilnosti

METL BRIGADE

- Kretanje cestom/željeznicom
- Kretanje prema i zauzimanje zbornog područja (AA)
- Odbrana područja
- Uspostavljanje zaštite zone

CILJ OBUKE – PRIMJER:

Zadatak: Uspostaviti zaštitu zone

Uslovi: Brigada je raspoređena u borbenom području. Komunikacije su uspostavljene. Predviđa se nastavak operacija.

Za sukob u toj zoni karakteristične su nelienarne operacije. Karakteristike borbenog okruženja su neprekidni sukobi.

Standardi:

- Brigada vrši taktičke pokrete i koristi formacije i teren kako bi što više smanjila svoju ranjivost
- Brigada zadržava prostor unutar svog određenog područja operacija
- Od veličine, sastava i rasporeda rezerve zavisi da li će pripremljeni plan za vanredne situacije biti uspješno proveden
- Uspostavlja se veza sa drugim jedinicama i nevladinim organizacijama po potrebi
- Brigada razmatra planove potčinjenih jedinica kako bi se osigurao integritet snaga

- FTX (Brigada pruža pomoć civilnim vlastima u slučaju prirodne katastrofe)

BRIGADA

MISIJA: Tačno određenoga dana i sata brigada se raspoređuje kopnenim putem, zauzima područja određena za koncentraciju snaga, i po naređenju vrši pokret prema određenim zbornim područjima; spremna da pruži humanitarnu pomoć; spremna da obezbijedi osnovnu opremu civilnom stanovništvu.

Obavijestiti i angažovati brigadu	
<ul style="list-style-type: none">• Dovući i utovariti osnovna/operativna sredstva• Pripremiti vojnike / obaviti administrativne / logističke pripreme za pokret	<ul style="list-style-type: none">• Rasporediti isturene snage ili oficire za vezu• Utovariti osnovnu opremu za pružanje humanitarne pomoći
Izvršenje operacija pomoći	
<ul style="list-style-type: none">• osiguranje sanitetske pomoći i evakuacije• prebacivanje zračnim/kopnenim putem• savladavanje terena	<ul style="list-style-type: none">• izvlačenje i evakuacija neispravne opreme• izvlačenje i evakuacija civilnog stanovništva• osiguranje osnovnih sredstava: hrana, voda...

Prikaz 4-7, METL zadaci za izvršavanje operacije pomoći

METL brigade

- Vršiti pokret cestom/željeznicom do zračne/morske luke ukrcavanja
- Kretanje prema i zauzimanje zbornog područja
- Utovar osnovne opreme za pružanje humanitarne pomoći
- Rasporediti isturene snage ili oficire za vezu

f) Vježba bojevog gađanja (LFX)

Resursi koji se koriste za LFX vježbu su značajni; jedinice koje je izvode vrše manevre i koriste oružane sisteme jedinice i sisteme za podršku, uz upotrebu bojeve minicije. LFX vježba integriše sve vrste borbenih rodova, borbenu podršku i elemente službi borbene podrške. Zbog velikog obima i količine resursa, vježba je ograničena na nivo timova voda i čete. Shodno tome, njihovo glavno težište je integracija jedinice i oružja na nivou tima čete. LFX vježba omogućava realističnu obuku iz kolektivnih sposobnosti i sposobnosti vojnika u sljedećim područjima:

- raspodjela i kontrola vatre,
- komandovanje i kontrola u bučnom, nesređenom okruženju,
- tehnike individualnog kretanja,
- integracija svih kapaciteta vatrene podrške i sadejstvo,
- taktike malih jedinica,
- oružje, uništenje i druga pirotehnička sredstva koja se ne koriste u drugim vježbama,
- razumijevanje značaja sigurnosti.

4.5. Vježba

Raspoloživost objekata i sredstava može uticati na vrijeme i redoslijed izvođenja obuke. Međutim, treba se pridržavati logičnog redoslijeda kada god je to moguće: CPX vježba prethodi FTX vježbi. Redoslijed zavisi od cilja i zadataka obuke, a može biti ograničen i drugim faktorima.

Mogući redoslijed za komandno-štabnu obuku je: period proučavanja, MAPEX i zatim CPX.

Prijedlog redoslijeda za kolektivnu obuku:

JEDINICA	REDOSLIJED
Vod	terenska obuka (bez bojevog gađanja) → sa bojevim gađanjem
Četa	TESEX → terenska obuka (bez bojevog gađanja) → sa bojevim gađanjem
Bataljon/ brigada	MAPEX → CPX → TESEX → terenska obuka (bez bojevog gađanja) → sa bojevim gađanjem

Slika 4-8

POGLAVLJE 5: OBUKA REZERVNOG SASTAVA ZA OS BiH

Obuka rezervnog sastava je ograničena vremenom u kojem vojnici i jedinice moraju da izvrše određene zadatke. Za razliku od obuke profesionalnih sastava koja se svodi na zadatke, uslove i standarde koje one moraju ispuniti boreći se kao jedan tim, primijećeno je da rezervne jedinice ne mogu ostvariti istu obuku po godišnjem kalendaru kao što to može uraditi profesionalni sastav.

Zadaci obuke rezervnog sastava

Zadatak obuke rezervnog sastava je da dostigne najviše moguće standarde u izvođenju kolektivnih i individualnih zadataka koji se mogu postići u predmobilizacijskom okruženju. Glavni prioritet je dat izvršenju onih zadataka koji omogućavaju spremnost jedinice i pojedinaca u pružanju podrške pri pokretu jedinica u skladu sa ratnim planovima FMO i MO RS. Ciljeve obuke će odrediti Sekretarijat Stalnog komiteta za vojna pitanja BiH.

Priručnici za obuku profesionalnog sastava jednako se primjenjuju na obuku rezervnog sastava osim izuzetaka koji su navedeni u narednom tekstu.

- a) Primarno težište obuke rezervnog sastava je usmjereno na obuku onih individualnih i kolektivnih zadataka koji su važni za ratnu misiju te jedinice.
- b) Izmještanje potrebnih resursa će se izvršiti u skladu sa planom Sekretarijata Stalnog komiteta za vojna pitanja o mobilizaciji jedinica.
- c) Jedinice rezervnog sastava će učestvovati u vježbama profesionalnih sastava, da bi poboljšali efikasnost pri izvođenju svoje misije.

POGLAVLJE 6: SKRAĆENICE

AAR	Analiza nakon akcije
AA	Očekujući rejon ili zbornu područje
AC	Aktivna komponenta
ACSINT	Pomoćnik načelnika štaba za obavještajne poslove
AC SIS	Pomoćnik načelnika štaba za telekomunikacije
ACSLOG	Pomoćnik načelnika štaba za logistiku
ACSPER	Pomoćnik načelnika štaba za personal
ANCOC	Napredni podoficirski kurs
APFT	Vojni test fizičke spremnosti
BCT	Osnovna borbena obuka
BNCOC	Osnovni podoficirski kurs
BT	Osnovna obuka
CALFEX	Bojeva vježba kombinovanih rodova
CG	Komandujući general
CSC	Komandno-štabni kurs
CMT	Zajednička vojna obuka
CPX	Vježba komandnog mjesta
CS	Borbena podrška
CSS	Službe borbene podrške
CTC	Centar borbene obuke
CTG	Smjernice komandne obuke
CY	Kalendarska godina
DET	Obuka na raspoređivanju opreme
DTT	Doktrinarna i taktička obuka
EXEVAL	Vanjska ocjena
FLOT	Prva linija sopstvenih snaga
FM	Terenski priručnik

FTX	Terenska vježba
LFX	Vježba bojevog gađanja
LOG EX	Logistička vježba
LTA	Lokalno područje obuke
MSC	Glavna potčinjena komanda
MAPEX	Vježba na kartama
METL	Lista osnovnih zadataka misije
METT- T	Misija, neprijatelj, teren, snage i raspoloživo vrijeme
MILES	Višenamjenski integrisani sistem laserskog dejstvovanja
MOBEX	Vježbe mobilizacije
MOPP	Zaštitna oprema za određene misije
MOS	Vojno-evidencijska specijalnost
MTA	Glavno područje obuke
MTOE	Modifikacijska tabela organizacije i opreme
MTP	Plan obuke za misiju
NBC	Nuklearno-biološko-hemijski
NCO	Podoficir
NCOES	Sistem obrazovanja podoficira
NET	Obuka na novoj opremi
OAC	Napredni oficirski kurs
OBC	Osnovni oficirski kurs
OPFOR	Protivničke snage
OPSEC	Sigurnosne operacije
POI	Uputstva za program
PPO	Politika, planovi i operacije
PT	Obuka fizičke spremnosti
PW	Ratni zarobljenik
QTB	Kvartalni brifinzi o obuci

QTC	Kvartalni kalendar obuke
QTG	Kvartalne smjernice obuke
RC	Rezervna komponenta
SERE	Preživljavanje, izbjegavanje, otpor i bijeg
SM	Vojnički priručnik
SOP	Standardne operativne procedure
STP	Vojnička knjižica za obuku
STX	Situacijska vježba obuke
TAMMS	Vojni sistem upravljanja održavanjem
TAMS	Sistem upravljanja municijom za obuku
TC	Cirkular o obuci
TOE	Tabele organizacije i opreme
TSG	Načelnik saniteta
TSOP	Taktičke standardne operativne procedure